

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**”Parasta on, kun saa etti pääsiäismunia
koulusta!”**

Savonlinnan Taidelukion opiskelijoiden kokemuksia
oppilaskunnan toiminnasta

Noora Silvennoinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko (210 op)
Arvioitavaksi jättämisaika 04 / 2013

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Noora Silvennoinen	Sivumäärä 52, 4 liitesivua
Työn nimi ”Parasta on, kun saa ettei pääsiäismunia koulusta!” Savonlinnan Taidelukion opiskelijoiden kokemuksia oppilaskunnan toiminnasta	
Ohjaava opettaja Piia Mylly	
Työn tilaaja Savonlinnan Taidelukio	
Tiivistelmä <p>Savonlinnan Taidelukio on Savonlinnassa toimiva taidekasvatuksen erityistehtävän saanut lukio, jossa tavallisten lukioaineiden lisäksi opiskellaan kuvataiteita tai musiikkia. Lukion kurssimäärästä kolmannes voi suorittaa taideaineiden opintoina. Taidelukion henkilökunnalla on opiskelijapalautteiden perusteella muodostunut kuva hyvin toimivasta ja aktiivisesta oppilaskunnasta.</p> <p>Opinnäytetyöni tarkoituksena oli saada selville, vaikuttaako Savonlinnan Taidelukion oppilaskunnan toiminta opiskelijoiden hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen koulussa. Lisäksi olen selvittänyt, millainen oppilaskunnan toiminta on ollut opiskelijoille mieluisinta. Tavoitteena on tuottaa tilaajalleni Savonlinnan Taidelukiolle ajankohtaista, perusteellista ja syvälle pureutuvaa tietoa opiskelijoiden kokemuksista oppilaskunnan toiminnasta samaa mieltä / eri mieltä -tyyppisiin kyselyihin perustuvan tiedon sijaan.</p> <p>Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jonka analyysi on aineistolähtöinen. Keräsin aineistoni haastattelemalla yhteensä kahtatoista Savonlinnan Taidelukion ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijaa ryhmähaastatteluin. Haastattelut toteutettiin Taidelukiolla maaliskuussa 2013. Olen etsinyt vastauksia tutkimuskysymyksiini aineiston koodauksen, teemoittelun ja kvantifiointin avulla. Luotettavuuden lisäämiseksi aineistosta löydettyjä tuloksia on peilattu aihetta käsittelevään kirjallisuuteen tai muuhun luotettavaan lähdemateriaaliin.</p> <p>Tuloksista käy ilmi, että oppilaskunnan toiminta on omiaan edistämään yhteisöllisyyttä ja opiskelijoiden hyvinvointia Savonlinnan Taidelukiossa. Opiskelijoiden kokemusten mukaan oppilaskunnan toiminta piristää koulun arkea erilaisilla tapahtumilla, ja tätä kautta luo mahdollisuuksia tutustua uusiin ihmisiin, ystäväyhteyksiä ja kiinnittyä yhteisöön. Taidelukiolaiset arvostavat oppilaskunnan toimia kouluympäristön viihtyvyyden edistämiseksi. Oppilaskunta merkitsee opiskelijoille myös mahdollisuutta vaikuttaa omiin asioihinsa ja tulla kuulluksi koulussa. Kaikille oppilaskunta ei kuitenkaan näyttäytyä välttämättömänä. Osa opiskelijoista kokee oppilaskunnan roolin ristiriitaiseksi jo valmiiksi avoimessa ja välittömässä ilmapiirissä, jossa vuorovaikutus myös rehtorin ja opettajien kanssa on mutkatonta.</p> <p>Nuorten pahoinvointi ja syrjäytyminen ovat ajankohtaisia ja paljon puhuttuja aiheita nykypäivänä. Mielestäni on tärkeää ottaa selville, millaisilla työkaluilla niitä vastaan voidaan taistella koulumaailmassa – lähes kaikille nuorille yhteisessä ympäristössä. Nuoret viettävät suuren osan elämästään koulussa, joten se tarjoaa mainion tilan ja mahdollisuuden sosiaaliselle vahvistamiselle: nuorten kasvun ja kehityksen kokonaisvaltaiselle tukemiselle ja syrjäytymisen ehkäisylle. Myös aktiiviset oppilaskunnat tekevät kouluissa korvaamatonta ja ehkä tiedostamatonta ennaltaehkäisevää työtä järjestämällä toimintaa, joka kiinnittää opiskelijoita osaksi yhteisöä. Parhaimmillaan toiminta edistää nuorten hyvinvointia ja herättää heissä osallisuuden kokemuksia.</p>	
Asiasanat oppilaskunta, yhteisöllisyys, hyvinvointi, osallisuus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Noora Silvennoinen	Number of Pages 52, 4 appendixes
Title "It's the best when we have the egg hunt in school!" Experiences of the activities organised by the students' union in Savonlinna Senior Secondary School of Art and Music	
Supervisor Piia Mylly	
Subscriber Savonlinna Senior Secondary School of Art and Music	
Abstract <p>Savonlinna Senior Secondary School of Art and Music is an upper secondary school located in Savonlinna, Eastern Finland. In addition to regular subjects students also do either music or art related studies. To graduate from upper secondary, students must complete altogether 75 courses, of which one third can consist of music or art. According to the perception of the teachers and the headmaster there is an active and functional students' union in Savonlinna Senior Secondary School of Art and Music.</p> <p>The aim of my thesis was to study whether the activities organised by students' union have an impact on the well-being of the students and the sense of community. Furthermore, I found out what kinds of activities have been the most meaningful to the students. The objective of this thesis is to receive and convey timely, thorough and in-depth information about the sphere of influence of the students' union.</p> <p>This thesis is a qualitative research and the analysis is based on the grounded theory method. I collected my data by interviewing all together 12 students of Savonlinna Senior Secondary School of Art and Music in groups. The interviews took place in March 2013. The methods I have used to analyse the data collected are coding, typecasting and quantification. To increase the reliability of this thesis I have reflected the results on literature and other sources connected with my topic.</p> <p>According to the results, the activities organised by the students' union are cut out for contributing the sense of community and the well-being of the students in Savonlinna Senior Secondary School of Art and Music. The students find the activities as a refreshing change in their everyday lives. All kinds of events provide an opportunity to meet new people and make friends. The students appreciate the students' union's efforts to make the learning environment cosier. For the students, the students' union also represents a chance to have an influence on their own matters in school. Not everyone agrees: Some of the students find the role of the students' union controversial in such an open-minded and casual environment where the interaction with the teachers and the headmaster is fluent.</p> <p>Malaise and social exclusion among young people are burning topics these days. From my perspective I feel it is very important to find ways to combat these issues in schools. After all, schools are mutual environments for young people who spend a significant part of their time there. I see schools as great places for social empowerment: preventing social exclusion and giving young people complete support. Active students' unions also do remarkable work in that matter by organizing activities that attach an individual to part of a community. At its best, the work promotes well-being and offers experiences of participation.</p>	
Keywords students' union, community, well-being, participation	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 SAVONLINNAN TAIDELUKIO OPINNÄYTETYÖNI TILAAJANA	8
2.1 Opiskelu Savonlinnan Taidelukiossa	8
2.2 Savonlinnan Taidelukion oppilaskunta	10
3 YHTEISÖLLISYYS JA HYVINVOINTI KOULUMAAILMASSA	11
3.1 Oppilaskunnat	11
3.2 Yhteisöllisyys kouluissa	13
3.3 Opiskelijoiden hyvinvointi	15
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	16
4.1 Opinnäytetyöprosessin suunnittelu ja tutkimuskysymykset	16
4.2 Kolme teemahaastattelua ryhmissä	18
4.3 Haastateltavien arpominen	20
4.4 Haastattelujen kulku	21
4.5 Aineisto ja aineistolähtöisen analyysin periaatteet	23
4.5.1 Koodaus	23
4.5.2 Teemoittelu	24
5 KOKEMUKSIA SAVONLINNAN TAIDELUKION OPPILASKUNNAN TOIMINNASTA	25
5.1 Oppilaskunta yhteisön luojana ja arjessa jaksamisen edesauttajana	26
5.1.1 Arjen piristäminen sekä Ystävät, kaverit ja Taidelukion yhteisö	28
5.1.2 Viihtyisyyden luominen	32
5.1.3 Opiskelijoiden asioiden ajaminen ja vaikuttaminen	34
5.1.4 Oppilaskunnan ristiriitainen rooli	36
5.2 Oppilaskunnan järjestämä mielekäs toiminta	39
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	41
7 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	44
7.1 Luotettavuus	44
7.2 Eettisyys	47
8 POHDINTAA	49
LÄHTEET	53
LIITTEET	56

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää tilaajalleni Savonlinnan Taidelukiolle, millaisia kokemuksia Taidelukion opiskelijoilla on oppilaskunnan toiminnasta. Perimmäisinä kysymyksinä olen tutkinut oppilaskunnan toiminnan vaikutusta opiskelijoiden hyvinvointiin ja arjessa jaksamiseen sekä yhteisöllisyyden ilmenemiseen kyseisessä lukiossa. Tavoitteena on saada vahvistusta ja ajankohtaista lisätietoa Savonlinnan Taidelukion henkilökunnan käsitykselle oppilaskunnan roolista yhteisöllisyyden luojana ja opinnoissa jaksamisen edesauttajana. Aiempi käsitys pohjautuu opiskelijapalautteissa saatuun tietoon oppilaskunnan aktiivisuudesta.

Olen itse entinen taidelukiolainen, joten kiinnostus opinnäytetyötäni kohtaan kumpuaa henkilökohtaisista intresseistäni. Taidelukio on minulle edelleen rakas paikka, ja siihen liittyy paljon ihania muistoja ja kokemuksia. Opinnäytetyöni muodossa haluan antaa Taidelukiolle, sen henkilökunnalle ja opiskelijoille jotain vastalahjaksi kaikesta siitä, mitä olen itse aikoinani saanut. Myös koulumaailma on kiehtonut mieltäni aina; onhan se lähes kaikkien nuorten elämässä yksi yhteinen tekijä. Paikka, jossa opitaan, kasvetaan, pohditaan, hämmästellään, koetaan, rakastutaan ja oivalletaan. Nuoret määrittävät oman aikansa koulumaailmaa, ja koulumaailma heitä. Ainakin ”taikkarilaisuus” määrittää minua, ja on ollut osana muovaamassa minua siksi ihmiseksi, joka tänäkin päivänä olen.

Yhteisöllisyys ja erityisesti sen merkityksen väheneminen nyky-yhteiskunnassa on puhuttanut viime aikoina. Ihmisten toimintaa ohjaavat entistä enemmän tietotekniikan kehityksen seurauksena suosituiksi tulleet Internet ja erityisesti sosiaalisen median palvelut. Enää ei tarvitse lähteä kotisohvalta ollakseen vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, kirjautuu vain Facebookiin ja alkaa naputella. Myös perinteisemmällä medialla, kuten sanomalehdillä ja televisiolla on oma lusikkansa sopassa: erityisesti nuoria herkistetään entistä vahvemmin median luomiin valmiisiin arvoihin ja ihanteisiin maailmasta. Individualismi, eli yksilökeskeinen maailmankatsomus, on nykypäivän sana. Mihin aito yhteisöllisyys on kadonnut, vai onko sittenkään? On mielenkiintoista saada tietää mitä yhteisöllisyys tarkoittaa nuorille tänä päivänä, ja mitä he ovat

valmiita tekemään sen saavuttamiseksi. Onko oppilaskunta koulussa se toimija, joka pitää yhteisön kasassa?

Yhteisöpalvelu Facebookin ja muiden sosiaalisen median palveluiden on väitetty lisäävän yhteisöllisyyttä ihmisten välillä. Syksyllä 2009 Yle uutisoi aiheen tiimoilta otsikolla ”Facebookin yhteisöllisyys on pelkkää pintaa”. Artikkeleihin haastateltiin Helsingin yliopiston viestinnän laitoksen tutkijaa, jonka mukaan Facebookin käytössä on yhteisöllisyyden sijaan kyse yksilöiden välisestä yhteydenpidosta. Perusajatukseltaan Facebook on hyvin yksilökeskeinen. Siellä kerrotaan omasta itsestään ja ajatuksistaan välittämättä toisista tai yhteisöstä. Asiantuntijan mukaan nykypäivälle ominainen individualismi näkyy selvästi: yksilöt tekevät omia valintojaan ja elävät elämänsä sosiaalisen median palvelun kautta. Yhteisöpalvelu –nimike onkin hieman harhaanjohtava, paremmin Facebookia kuvaisi haastatellun asiantuntijan mielestä verkostopalvelu. Sanaa yhteisöllisyys käytetään nykyään hyvin paljon kaupallisissa markkinointitarkoituksissa, erityisesti silloin kun on kyse ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. (Yle 2012.)

Nuorten syrjäytyminen ja lisääntyvä pahoinvointi ovat keskeisiä viime vuosina yhteiskuntaa, mediaa ja poliitikkoja puhuttaneita aiheita. Ihmisiä vaivaa yksinäisyys, joka puolestaan johtaa henkiseen sekä sosiaaliseen pahoinvointiin. Seurauksena ovat usein mielenterveysongelmat ja syrjäytyminen. (Harju 2005, 45.) Yksi nuorten pahoinvointiin vaikuttava tekijä on suoriutumispaineet nykymaailmassa. Kuten muillakin elämän osa-alueilla, myös opiskeluissa pitäisi suoriutua mahdollisimman tehokkaasti, mahdollisimman vähillä kustannuksilla. Olla tuottoisa, menestyä opinnoissa mahdollisimman hyvin, jotta pääsisi hyväpalkkaiseen työhön ja maksamaan veroja. Yhteiskunnan luomien paineiden takia on tärkeää, että nuorten hyvinvointia ja jaksamista seurataan, ja orastaviin ongelmiin puututaan ajoissa. Ennaltaehkäisevä työ on aina edullisempaa kuin korjaava - niin yhteiskunnan taloutta kuin nuoren omaa tulevaisuuttakin ajatellen.

Oppilaskunnan paikka lukiossa on lukiolain säätämä, mutta toiminnan linjaus on oppilaitoksesta itsestään kiinni. Sen sijaan tehtävää valotetaan hiukan: ”*Oppilaskunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja koulutyötä.*” (Lukiolaki (629/1998). Määritelmä on kuitenkin hyvin laaja, eikä juuri anna vastauksia kysymyksen millaista toiminnan tulisi olla, tai kuinka yhteistoimintaa ja koulutyötä voidaan

edistää. Kuitenkin se takaa nuorille mahdollisuuden vaikuttaa omiin asioihinsa omassa ympäristössään. Parhaillaan oppilaskunnan toiminta on osallisuutta, ja edistää yhteisöllisiä päämääriä.

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, joka pyrkii vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin: 1. *Vaikuttaako oppilaskunnan toiminta yhteisöllisyyteen Savonlinnan Taidelukiossa? Jos vaikuttaa, miten?* 2. *Onko oppilaskunnan toiminnalla vaikutusta opiskelijoiden arjessa ja opinnoissa jaksamiseen? Kuinka tämä ilmenee?* sekä 3. *Millainen toiminta on ollut mielekkäintä?* Aineistonkeruun olen toteuttanut haastatteleamalla Savonlinnan Taidelukion ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoita ryhmähaastatteluin. Haastatteluista saamani aineiston olen analysoinut aineistolähtöisen analyysin keinoin ja näin pyrkinyt löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiini.

Kuvaan opinnäytetyöni toteutuksen luvussa neljä aivan ensiaskelista lopulliseen analyysiin saakka. Luvussa viisi olen analysoinut tuloksia sekä peilannut niitä lähdekirjallisuuteen ja muuhun aiheittani tukevaan materiaaliin. Kuudennessa luvussa keskityn johtopäätöksiin, eli tulosten tiivistämiseen ja tulkitsemiseen. Lisäksi pohdiskelen opinnäytetyöni luotettavuutta ja eettisyyttä, yhteisöpedagogin roolia koulussa yhteisöllisyyden edistäjänä sekä omaa oppimistani tämän opinnäytetyöprosessin aikana.

Toivon tästä opinnäytetyöstä olevan mahdollisimman paljon hyötyä tilaajalleni Savonlinnan Taidelukiolle, sen henkilökunnalle ja opiskelijoille sekä kaikille yhteistyötahoille. Erityisesti toivon opinnäytetyöstäni olevan apua oppilaskunnan hallitukselle ja ohjaavalle opettajalle toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja kehittämisessä tulevaisuudessa. Mielekästä olisi, jos myös muut lukiot ja niiden oppilaskunnat löytäisivät työstäni jotain hyödyllistä omaa toimintaansa ajatellen.

2 SAVONLINNAN TAIDELUKIO OPINNÄYTETYÖNI TILAAJANA

Savonlinnan Taidelukio on Savonlinnassa sijaitseva vuonna 1967 perustettu musiikkiin ja kuvataiteeseen erikoistunut lukio. Se sai ensimmäisenä lukiona valtakunnallisen taidekasvatuksen erityistehtävän Pohjoismaissa. Tällä hetkellä Taidelukiossa opiskelee noin 280 opiskelijaa, ja työskentelee noin 70 opettajaa. (Savonlinnan Taidelukio 2013b.)

Savonlinnan Taidelukiossa yhdistyy kolme lukiota: yleissivistävän lukio-opetuksen lisäksi se tarjoaa laaja-alaisesti musiikin sekä kuvataiteiden opetusta. Lukion suorittamiseen vaaditusta 75 kurssista noin kolmanneksen (25 – 30 kurssia) voi suorittaa taideaineiden opintoina. Taidelukiossa lukion yleissivistävän oppimäärän ja ylioppilastutkinnon lisäksi opiskelija saa matkaevääkseen hyvät edellytykset jatkaa musiikki- ja kuvataideopintoja myös myöhemmin elämässä - jopa ammattiin saakka. (Savonlinnan Taidelukio 2013b.)

Savonlinnan Taidelukio tilasi minulta opinnäytetyön, joka tarkastelisi sen oman oppilaskunnan toimintaa ja erityisesti toiminnan vaikutuksia yhteisöllisyyteen ja hyvinvointiin. Taidelukion kasvatus-, ohjaus- ja opetustyötä tekevällä henkilökunnalla on vahva käsitys siitä, että oppilaskunnan toiminta tukee yhteisöllisyyttä ja opiskelijalähtöisiä toimintamalleja. Tälle käsitykselle tarvittiin kuitenkin vahvistusta, mustaa valkoisella. Oppilaskunnan aktiivisuus on tullut esille opiskelijoilta kerätyissä palautteissa, mutta lisätukea asialle haluttiin tutkimuksen muodossa. Opinnäytetyöni toivottiin myös antavan enemmän laadullista syvyyttä oppilaskunnan toiminnan tärkeydelle. Haastatteluiden myötä opiskelijoiden äänet pääsevät täysin toisella tavalla oikeuksiinsa, kuin esimerkiksi *samaa mieltä / eri mieltä* -tyyppisissä kyselyissä.

2.1 Opiskelu Savonlinnan Taidelukiossa

Taidelukiossa kulkevat käsi kädessä kaksi linjaa: musiikin ja kuvataiteen linjat. Peruslukio-opintojen lisäksi opiskelija suorittaa merkittävän määrän opintoja taideaineiden kursseilla. (Savonlinnan Taidelukio 2013b.)

Musiikkilinja antaa opiskelijoilleen hyvät mahdollisuudet musiikin *"tavoitteelliseen harrastukseen ja opiskeluun"*. Opiskelijoille halutaan tarjota musiikillisia kokemuksia ja elämyksiä tiedon ja taidon lisäksi. Tällä tavoitellaan sitä, että musiikista voisi saada itselleen *"persoonallisen ilmaisuvälineen ja elämää rikastuttavan tekijän"*. Lisäksi musiikkilinja kannustaa miettimään musiikkia myös uravalintana. Opetus on hyvin monipuolista: jokainen musiikkilinjalainen valitsee itselleen pääaineen ja sivuaineen, eli toisin sanoen kaksi soitinta tai yhden soittimen ja lauluopetuksen. Kaikille yhteisiä aineita ovat musiikin historia ja kuuntelu, sekä säveltapailu ja musiikin teoria. Näiden lisäksi opiskelija voi valita kurssitarjottimeensa esimerkiksi kuoroa, bändejä, laulamista erilaisissa kokoonpanoissa, kansanmusiikkia, sävellystä ja sovitusta tai studiotekniikkaa omien mielenkiinnonkohteidensa mukaisesti. Vuoden 2013 alusta alkaen valittavana on ollut myös teatteri-ilmaisun kursseja. (Savonlinnan Taidelukio 2013b.)

Musiikkilinjän rinnalla toimii kuvataidelinja, jonka tarkoituksena on kehittää opiskelijoidensa visuaalista hahmotuskykyä ja kuvallista ilmaisua. Kuvataidelinja vie opiskelijansa tulkitsemaan, arvottamaan ja arvostamaan omaa sekä muiden kulttuuria. Tärkeänä pidetään kuvalliseen kulttuuriin perehdyttämistä, joka tapahtuu *"visuaalis-esteettisen tiedon, taidehistorian sekä oman työskentelyn"* kautta. Musiikkilinjalaisten tavoin myös kuvataidelinjalaiset voivat osallistua teatteri-ilmaisun kursseille. Jokainen kuvataidelinjalainen opiskelee yhteisinä aineina taidehistoriaa sekä kuvailmaisun perusteita. Lisäksi opiskelija valitsee itselleen yhden pitkän taideaineen, joka määrittää kuvataiteiden opintojen linjauksen lukion alusta loppuun saakka. Pitkäksi taideaineeksi voi valita yleisen kuvataiteen, sovelletun kuvataiteen, mediailmaisun tai graafisen- ja tilasuunnittelun. Soveltavina kursseina kuvataidelinja tarjoaa keramiikka-, tekstiili- ja ompelupajoja, valokuvausta, elokuvan tekoa sekä metalligrafiikkaa. (Savonlinnan Taidelukio 2013b.)

Kansainvälisyys on merkittävä osa Taidelukiossa opiskelua. Erilaiset opinto- ja kulttuurimatkat, esiintymisreissut ja yhteistyö ulkomaalaisten koulujen kanssa on Taidelukiolle ominaista. Myös taidelukiolaisten abiturienttivuoteen on kuulunut perinteisesti oma "abimatka". Viime vuosien matkakohteisiin ovat kuuluneet muun muassa Turkki, Puola, Venäjä, Saksa, Japani, Ruotsi, Viro ja Sveitsi. (Savonlinnan Taidelukio 2013b.)

Joka vuosi Taidelukiossa toteutetaan suurempia produktioita, muun muassa musiikinäytelmiä. Näiden produktioiden tekemiseen osallistuu molempien linjojen opiskelijoita. Esimerkiksi: tekstiryhmät luovat teoksen tekstit ja laulujen lyriikat, musiikkilinjalaiset säveltävät ja sovittavat kappaleita, kuvataidelinjalaiset hoitavat lavastuksen ja puvustuksen. (Savonlinnan Taidelukio 2013b.) Produktioita esitetään suuremmalle yleisölle oman koulun lisäksi.

2.2 Savonlinnan Taidelukion oppilaskunta

Savonlinnan Taidelukion jokainen opiskelija kuuluu oppilaskuntaan. Oppilaskunnan hallitus valitaan siten, että jokainen luokka äänestää omalta luokaltaan kaksi edustajaa hallitukseen. Edustajat valitsevat järjestäytymiskokouksessaan keskuudessaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin, rahastonhoitajan sekä tapahtumavastaavan. (Savonlinnan Taidelukio 2013a.) Haastattelin Taidelukion oppilaskunnan hallituksen puheenjohtajaa Anni Hirvosta sekä varapuheenjohtaja Giovanna La Melaa sähköpostin välityksellä oppilaskunnan hallituksen käytännön toiminnan selvittämiseksi, sillä Taidelukion Internet-sivut tarjoavat varsin vähän tietoa kyseisestä aiheesta. Olen halunnut esitellä oppilaskunnan toimintaa, sillä se toimii aiheeseen perehdyttäjänä lukijalle.

Hirvonen ja La Mela kertovat oppilaskunnan puolesta järjestettyjen aktiviteettien olevan käytännössä ”arjen piristystä”. Esimerkiksi erilaisten teemapäivien, bileiden, yhteisten projektien, kuten Taidelukion poikakalenterin ja joulukalenterin järjestäminen ja päävastuu kuuluvat usein oppilaskunnan hallitukselle. Hallitus kokee näkyvänsä aktiivisena myös muissa koulun järjestämissä tapahtumissa, joten muut opiskelijat voivat esimerkiksi kysyä heiltä tapahtumien aikatauluista. Hallituksen jäsenet kokevat olevansa ajan tasalla kaikesta koulussa tapahtuvasta. Lisäksi muut opiskelijat tuntevat hallituksen jäsenet hyvin, ja pääsevät sitä kautta helposti vaikuttamaan esimerkiksi järjestettäviin tapahtumiin. Tämä on ehdottomasti pienen koulun etu. Hirvosen ja La Melan mukaan oppilaskunnan hallituksen keskuudessa vallitsee hyvä yhteishenki, ja yhteistyö sujuu mutkitta. Hallituksen jäsenet ovat motivoituneita työhönsä; tapahtumien ja juhlien järjestäminen on helppoa ja mukavaa. (Hirvonen & La Mela 2013.)

Lukuvuonna 2012 - 2013 Savonlinnan Taidelukion oppilaskunnan hallitus koostuu 13 jäsenestä. Heistä seitsemän on toisen vuoden opiskelijoita ja loput kuusi ensimmäisen vuoden opiskelijoita. Jokaisella toisen vuoden opiskelijalla on oma vastuualueensa. Vastuualueita ovat esimerkiksi tapahtumavastaava, sihteeri ja rahastonhoitaja. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja huolehtivat puolestaan siitä, että asiat tapahtuvat ajallaan. He myös kutsuvat hallituksen koolle, ja pitävät rehtorin sekä muut opettajat ajan tasalla hallituksen toimista ja koulun muista asioista. Puheenjohtajistoon voidaan ottaa yhteyttä myös koulun ulkopuolelta, jos jokin taho haluaa koko Taidelukion oppilaskunnan huomion. Puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja voi myös tarvittaessa pitää esimerkiksi juhlapuheita koulun yhteisissä juhlissa. Oppilaskunnan hallitusta voidaan pitää helppona vaikuttamiskanavana, välikappaleena opettajien ja oppilaiden välillä. Hallitus on hyvin usein yhteydessä suoraan rehtoriin. Myös suhteet muihin opettajiin koetaan loistaviksi. (Hirvonen & La Mela 2013.)

3 YHTEISÖLLISYYS JA HYVINVOINTI KOULUMAAILMASSA

Opinnäytetyöni tutkimusote on aineistolähtöinen. Vaikka aineistolähtöisen analyysin periaatteiden mukaisesti tutkimustuloksista ei aseteta ennako-olettamuksia, koin tarpeelliseksi määritellä aiheeni, oppilaskunnan toiminnan, kannalta merkittäviä teoreettisia käsitteitä tässä luvussa lukijalle pohjatiedoksi. Nämä käsitteet esiintyvät tutkimuskysymyksissäni, joten ne ovat tärkeitä myös tulosten kannalta. Pyrin korostamaan ja tarkentamaan lukijalle opinnäytetyöni aiheen lähtökohdat, esimerkiksi mitä hyvinvointi tarkoittaa juuri opiskelijan näkökulmasta. Käsittelen tässä luvussa opinnäytetyöni aiheen mukaisesti oppilaskuntatoimintaa sisältäen lainsäädännöllisen näkökulman. Lisäksi tämä luku sisältää tietoa yhteisöllisyydestä ja hyvinvoinnista.

3.1 Oppilaskunnat

Perusopetuslaissa (628/1998) on säädetty oppilaskunnan toiminnan tarkoituksista. Lain kahdeksannen luvun pykälässä 47 a (239/2007) sanotaan, että oppilaskunnan toiminnan tavoitteena on: *”edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista oppilaita koskevissa asioissa.”* Lain mukaan oppilaskunnan

toiminnasta vastaa opetuksen järjestäjä. Toiminnan tulee olla järjestetty ”*oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti paikalliset olosuhteen huomioon ottaen*”. (Perusopetuslaki 628/1998.)

Oppilaskunta voi olla myös yhteinen kahden tai useamman koulun välillä. Jos oppilaskuntatoimintaa ei järjestetä, lain mukaan:

”opetuksen järjestäjän tulee muulla tavoin huolehtia siitä, että oppilailla on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä koulunsa tai muun toimintayksikkönsä toimintaan liittyvistä, oppilaita yhteisesti koskevista asioista.” (Perusopetuslaki 628/1998.)

Lukiolaissa (629/1998) on oma pykälänsä oppilaskunnalle:

”Jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta, on opiskelijoista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja koulutyötä.” (Lukiolaki 629/1998.)

Toisin kuin peruskouluissa, lukioissa oppilaskunta on pakollinen, lailla säädetty toimielin. Lukiolaissa (629/1998) määrätään, että opiskelijoita on kuultava asioissa, jotka vaikuttavat heidän opintoihinsa ja toimintaansa koulussa ennen varsinaisen päätöksen tekemistä. Opiskelijoilla on oltava mahdollisuus myös osallistua oman koulutuksensa kehittämiseen. (Lukiolaki 629/1998.) Tällaiseen toimintaan oppilaskunta soveltuu hyvin.

Myös nuorisolaki (72/2006) puoltaa oppilaskuntien olemassaoloa nuorten kuulemisen kanavina. Lain tarkoituksena on kannustaa nuoria toimimaan aktiivisesti omien asioidensa hyväksi, mutta myös tukea heidän kasvuaan ja kehitystään. Lähtökohtia laille ovat muun muassa yhteisöllisyys, yhteisvastuu ja yhdenvertaisuus. Nuorisolaki (72/2006) koskee alle 29-vuotiaita eli nuoria. Pykälässä kahdeksan säädetään nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta:

”Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.” (Nuorisolaki 72/2006.)

Kaikki opiskelijat ovat automaattisesti oppilaskunnan jäseniä. Johtotehtäviin valitaan hallitus opiskelijoiden joukosta. Oppilaskunnan toimintaa ei ole laissa määritelty

kovinkaan tarkasti, vaan sen on koulukohtaista. Kaikenlaista toimintaa saa järjestää, kunhan se ei riko lakia tai koulun järjestyssääntöjä. (Opetushallitus 2010b.) Monet oppilaskunnat järjestävät erilaisia teemapäiviä, juhlia, toimittavat koulun lehteä ja yrittävät parantaa viihtyvyyttä koulussa (Valtikka.fi 2013). Oppilaskunnan tarkoitus on ennen kaikkea vaikuttaa koulun asioihin ja kehittää niitä. Se, miten paljon toimintaa järjestetään, riippuu oppilaiden omasta aktiivisuudesta. (Opetushallitus 2010b.)

3.2 Yhteisöllisyys kouluissa

Yhteisöllisyys on ennen kaikkea tunne, joka rakentuu esimerkiksi yhteistyön, muista välittämisen, luottamuksen ja vuorovaikutuksen ympärille. Koulumaailma tavoittelee toiminnallaan yhteisöllisyyttä. On tärkeää nähdä jokainen opiskelija yksilönä, mutta toisaalta myös osana suurempaa yhteisöä. Tämä vahvistaa yksilön kokemusta itsestään ja muista. (Opetushallitus 2012.)

Harjun (2005) mukaan yhteisöllisyyden perustana on jokin yhteisön jäsenten yhteinen asia tai tekijä. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi sukulaissuhteet, tunteet, yhteiset kiinnostuksenkohteet ja mieltymykset, maantieteellinen sijainti tai samanlainen maailmankatsomus. Yhteisöllisyyden kehitystä voidaan pilkkoa kahteen erilaiseen kategoriaan. Yhteisöllisyys voi rakentua yhteisen toiminnan kautta vuorovaikutuksen ansiosta, esimerkiksi järjestössä toimivien vapaaehtoisten välillä. Se voi kehittyä myös yhteenkuuluvuuden tunteena jaettujen tuntemusten ja uskomusten kautta ilman konkreettista toimintaa. (Harju 2005, 70–71.) Tästä hyvä esimerkki voisi olla suomalaisten yhteenkuuluvuuden tunne jääkiekon MM-kisojen aikana, jolloin kaikilla yhteinen toive kisojen voitosta, vaikeivät kaikki suomalaiset luonnollisestikaan tunne toisiaan tai toimi yhdessä.

Ihmisen sosiaalisen luonnon kannalta on elintärkeää kuulua yhteisöön. Ilman yhteisöön kuulumista ihminen ei voi kasvaa ja kehittyä. Erityisesti yksilön oman identiteetin kehittyminen on vahvasti liitoksissa yhteisöllisyyteen: ihminen peilaa itseään muiden yhteisön yksilöiden ajatuksiin ja maailmankatsomuksiin, ja tätä kautta rakentaa omaa identiteettiään. Yhteisöllisyyttä ei voida kuitenkaan saavuttaa esimerkiksi laittamalla samaan huoneeseen toisilleen tuntemattomia ihmisiä ja

antamalla heille yhteisen tehtävän. Yhteisöllisyys on ennen kaikkea tunne, ja siihen kasvetaan yhdessä. (Harju 2005, 72-73.)

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa vuosille 2012–2015 korostetaan kolmea eri osa-aluetta: osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja arjenhallintaa. Osallisuus määritellään kehittämissuunnitelmassa tunteeksi, joka syntyy osallistumisen ja vaikuttamisen myötä. Esimerkiksi lapselle tai nuorelle on tärkeää käydä koulussa ja päästä osalliseksi oman lähipiirinsä tapahtumia. Ohjelmalla halutaan kehittää osallisuutta nimenomaan siitä näkökulmasta, että lapsista ja nuorista kehkeytyisi ”*aktiivisia ja yhteisvastuuta kantavia kansalaisia*”. Yhteisöllisyyden merkitystä lapsuudessa korostetaan, sillä matka aktiiviseksi kansalaiseksi alkaa jo varhain. Lasten ja nuorten vaikuttaja-asemaa esimerkiksi oppilaskuntien ja nuorisovaltuustojen toimijoina pidetään tärkeänä: heidän mielipiteensä otetaan huomioon, ja osallisuutta vaikuttamiseen halutaan tukea. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 6, 14.)

Keskiverto nuori viettää kouluympäristössä merkittävän osan päivästänsä. Siksi on tärkeää, että koulu on yhteisö, jossa vuorovaikutus opiskelijoiden, henkilökunnan ja vanhempien välillä toimii mutkattomasti. Esimerkiksi oppilaskuntatoiminnan laatuun on syytä kiinnittää huomiota. Toimiva oppilaskunta lisää yhteisöllisyyttä ja vaikutusmahdollisuuksia koulussa. Vuosien 2012–2015 Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma esittää toimenpiteitä ”*lasten ja nuorten kuulemiseksi sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi*”. Ohjelmassa on oma kohtansa oppilaskuntatoiminnalle: vuonna 2014 perusopetuslakiin tehdään muutos oppilaskuntatoiminnan vakiinnuttamiseksi myös peruskouluihin. Tämän lisäksi kaikki koulut ja oppilaitokset saavat tukea toiminnan järjestämiseen Opetus- ja kulttuuriministeriön puolesta. Ministeriö lupaa tukea järjestöjä ja hankkeita, jotka toimivat oppilaskuntatoiminnan hyväksi. Näillä keinoin lisätään nuorten yhteisöllisyyttä, vaikuttamismahdollisuuksia ja aktiivista kansalaisuutta kouluissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 14–17.)

Yhteisöllisyys on ajankohtainen aihe, josta on puhuttu viime vuosina paljon. Yhteisöllisyys tai sen puuttuminen koulussa on suoraan liitoksissa esimerkiksi opiskelijoiden haluun ja kykyyn oppia uutta. Kyseessä on laaja-alainen ilmiö, joka ei synny itsestään. Kukoistaakseen se vaatii luottamusta, avointa ilmapiiriä sekä vuorovaikutusta yhteisön jäsenten välillä. Myös opiskelijoiden osallisuus koulun toiminnassa on

merkittävä tekijä. Kokeakseen yhteisöllisyyttä opiskelijan tulee tuntea olevansa tärkeä ja merkityksellinen jäsen omassa yhteisössään. Myös erilaisuuden hyväksyminen ja yhdenvertaisuuden edistäminen kuuluvat yhteisöllisyyden toteutumisen pääperiaatteisiin. (Heinonen, Kujala & Norrgrann 2011, 7-10.)

3.3 Opiskelijoiden hyvinvointi

Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan terveys määritellään yksilön täydelliseksi fyysiseksi, sosiaalseksi ja psyykkiseksi hyvinvoinniksi. Terveys ei ole siis pelkästään sairauksien puuttumista. Se on jokaisen päivän voimavara: arjessa jaksamista, toimintakykyisyyttä ja mahdollisuutta toteuttaa itseään. Terveyttä voidaan määritellä myös positiivisen ja negatiivisen ulottuvuuden kautta. Positiivinen terveys tarkoittaa fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä hyvää oloa ja kuntoa, negatiivinen puolestaan sairauksia, tauteja ja vammoja. Terveiden kokemukset ovat yksilöllisiä. Lisäksi omat vaikutuksensa on myös elämäntyyliä ja itsensä hoitamisella. (Jakonen, Tervonen, Moilanen, Eskelinen, Kalinen, Kähkönen, Pekkonen, Hiltunen & Tossavainen 2004, 22.)

Opiskelijan jaksaminen ja hyvinvointi kietoutuvat vahvasti oppimisympäristön sekä kouluyhteisön ympärille. Kyse ei ole pelkästään opiskelijan persoonallisista ominaisuuksista, esimerkiksi oppimiskyvystä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2013.) Oppilashuolto tarkoittaa niiden toimenpiteiden kokonaisuutta, jolla ”edistetään oppilaiden tasapainoista kasvua ja kehitystä sekä kouluyhteisön hyvinvointia ja viihtyvyyttä”. Se on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää työtä, jolla halutaan luoda oppilaille turvallinen ja oppimiseen kannustava kouluympäristö. Lisäksi tavoitteena on kannustaa oppimiseen ja valvoa sitä, että koulutus on kaikille tasa-arvoinen. Oppilashuollon henkilökunta koostuu muun muassa koulupsykologeista, terveydenhoitajista ja koulukuraattoreista. (Opetushallitus 2010a.)

Tunne siitä, että kuuluu johonkin, on tärkeä myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Hyvinvointiin kun vaikuttavat biologisten ja psyykkisten tekijöiden lisäksi myös sosiaaliset tekijät. (Kunttu 2011, 38-40.) Yhteisöistä yksilö saa elintärkeitä turvaverkkoja, jotka tarpeen vaatiessa ottavat vastaan eivätkä päästä putoamaan. Yhteisöllisyys antaa työkaluja taistella myös sairauksia vastaan ja voi parhaimmillaan jopa

pidentää elinikää. Toimivan yhteisön jäsenenä on myös turvallista kohdata haasteita; muut jäsenet välittävät ja haluavat olla vastuussa toinen toisistaan. (Oksanen 2011, 15-17.) Vallitsevalla kulttuurilla ja ympäristöllä on valtava merkitys yksilön toimintatapoihin. Nuoreen opiskelijaan yhteisö voi vaikuttaa niin hyvässä kuin pahassakin, sillä yhteisön kautta omaksutaan helposti tapoja, arvoja ja asenteita. Esimerkiksi liikunnallisuus tai liikkumattomuus, tupakointi tai tupakoimattomuus sekä alkoholi- ja ruokailutottumukset ovat usein suoraan yhteydessä juuri yhteisössä vallitsevaan tilanteeseen. Hyvä yhteisö vahvistaa yksilön kuvaa itsestään, tarjoaa sosiaalista tukea ja mahdollisuuden olla osana isompaa kokonaisuutta. (Kunttu 2011, 38-40.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni on laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus. Opinnäytetyöni aiheen kannalta on tärkeää, että keräämästäni aineistosta saadaan paljon merkityksiä ja näkökulmia oppilaskunnan toimintaa ajatellen. On mielekästä, että aiheeseen päästään pureutumaan mahdollisimman syvälle. Mielestäni myös tutkimuskysymyksetni vaativat laadullista tutkimusta, sillä niiden avulla pyritään saamaan vastauksia nimenomaan opiskelijoiden subjektiivisista kokemuksista oppilaskunnan toiminnasta. Seuraavissa luvuissa kuvailen opinnäytetyöprosessini vaihe vaiheelta, ensimmäisestä Savonlinnan Taidelukion henkilökunnan kanssa käydystä välituntipalaverista aina teemahaastatteluiden avulla saadun aineiston käsittelyyn saakka.

4.1 Opinnäytetyöprosessin suunnittelu ja tutkimuskysymykset

Ensiaskelena opinnäytetyölleni pidän tilaajan valikoitumista. Ennen mitään varsinaista aihetta aloin miettiä Savonlinnan Taidelukiota opinnäytetyöni tilaajan rooliin, sillä tiesin saavani sieltä mielenkiintoisen ja motivoivan aiheen, joka samalla palvelisi myös Taidelukion tarpeita. Savonlinnan Taidelukio ja sen henkilökunta ottivat minut avosylin vastaan; opettajat muistivat nimeni edelleen, vaikka omista ylioppilaskirjoituksista olikin ehtinyt vierähtää jo viisi vuotta aikaa. He olivat vilpittömän iloisia tullessani käymään. Astuessani ovesta sisään joku soitti vanhaa kunnon käytäväpianoa, jonka paikka ei ollut siirtynyt mihinkään lähtöni jälkeen. Rappusissa

iloisesti viheltelevät oppilaat tassuttelivat villasukissa minua vastaan. Jopa se omituinen pieni mummo oli syömässä ruokalassa. Valtava nostalgia-aalto valtasi minut, ja tietyllä tapaa tunsin palanneeni kotiin.

Opettajien välintuntipalaverissa entinen luokanvalvojani ehdotti opinnäytetyölleni aiheeksi oppilaskunnan toiminnan tarkastelua ja sen vaikutusta yhteisöllisyyteen ja opiskelijoiden arjessa jaksamiseen. Aihe vaikutti minusta mielenkiintoiselta ja selvästi Taidelukiolle tarpeelliselta ja mielekkäältä. Ja mikä myös tärkeää, yhteisöllisyyden rakentuminen ja hyvinvointi ovat yhteisöpedagogin ammattialan peruskysymyksiä. Tartuin haasteeseen ilomielin ja aloin kirjoittamaan opinnäytetyösuunnitelmaa.

Ennen varsinaista suunnitelman kirjoittamista luonnostelin useita ideapapereita, jotka sisälsivät miellekarttoja, listoja, värejä sekä piirustuksia. Ideapaperit autoivat kaikkia siihen asti päässäni pyörineitä ajatuksia ja ideoita konkretisoitumaan. Oli helpottavaa nähdä aikaisemmin täytenä kaaoksena esiintyneet ajatukset papereilla edessäni, vaikka ne olivatkin vain sotkuisella käsialalla kirjoitettuja irtonaisia sanoja tai hajanaisia piirustuksia. Näiden ideapapereiden myötä ajatus opinnäytetyöstäni alkoi muodostua selkeämmäksi kokonaisuudeksi. Ne myös autoivat muotoilemaan tutkimuskysymykset, jotka kehkeytyivät seuraaviksi:

1. Vaikuttaako oppilaskunnan toiminta yhteisöllisyyteen Savonlinnan Taidelukiolla? Jos vaikuttaa, miten?
2. Onko oppilaskunnan toiminnalla vaikutusta opiskelijoiden arjessa ja opinnoissa jaksamiseen? Kuinka tämä ilmenee?
3. Millainen toiminta on ollut mielekkäintä?

Opinnäytetyösuunnitelman kirjoitin lähes yhdeltä istumalta, sillä palaset vain tuntuivat lokahtavan kohdalleen. Koin opinnäytetyösuunnitelman kirjoittamisen todella hyödylliseksi, sillä se havainnollisti ja selkeytti koko opinnäytetyöprosessin perusajatuksen ja –rakenteen niin minulle, kuin tilaajalleni Savonlinnan Taidelukiolle sekä ohjaavalle opettajalleni. Opinnäytetyösuunnitelman pohjalta oli myös helppoa lähteä kirjoittamaan varsinaista opinnäytetyötä.

Savonlinnassa on käytäntö, että kaikkiin opinnäytetöihin sekä pro gradu -tutkielmiin, jotka koskevat Savonlinnan kouluja, tulee hakea tutkimuslupa sivistystoimenjohtajalta. Sivistystoimelle lähetetään lyhyt yleiskuvaus tehtävästä työstä, tutkimuskysymykset ja tutkimuksessa käytettävät menetelmät. Virallinen lupa saadaan paperiversiona postitettuna kotiovelle. Kirjoittamani opinnäytetyösuunnitelman lisäksi lähetin sivistystoimelle opinnäytetyön yhteistyösopimuksen, jossa oli Savonlinnan Taidelukion rehtorin, ohjaavan opettajani sekä minun allekirjoitukset. Nämä kaksi asiakirjaa riittivät luvan hakemiseen. Myönteinen päätös opinnäytetyöni tekemiselle kolahti postiluukusta jo seuraavalla viikolla. Päätös on liitteenä 1.

Seuraavaksi ryhdyin pohtimaan haastattelukysymyksiä. Tarvittiin monta suttupaperia, seinään heitettyä kynää ja tukipuhelua ystäville, ennen kuin haastattelurunko (ks. liite 2) alkoi muotoutua. Runko rakentuu kolmen pääotsikon varaan: *Arjessa ja opinnoissa jaksaminen, Taidelukio yhteisönä sekä Oppilaskunnan toiminta*. Syy, miksi kysyin kysymyksiä opiskelijoilta arjessa ja opinnoissa jaksamisesta sekä Taidelukion yhteisöstä ennen oppilaskuntaa koskevia kysymyksiä, on se, että halusin katsoa liittäisivätkö opiskelijat oppilaskunnan toiminnan hyvinvointiinsa tai Taidelukion yhteisöllisyyden rakennuspilariksi spontaanisti. Haastattelurungon miettiminen oli mielestäni ehdottomasti vaikein osuus tähän mennessä; kuinka saada tarvittu tieto haastateltavista ilman johdattelua tai sitä, että kysyy asian liian suoraan.

Ystäväni lisäksi sain apua haastattelurungon kanssa myös *Uusiutuva koulu ja nuorisotyö* -hankkeen projektipäälliköltä Marjo Kolehmaiselta, joka osoitti kiinnostuksensa opinnäytetyötäni kohtaan, ja ilmaisi halukkuutensa auttaa minua opinnäytetyöni eri vaiheissa. Lisäksi sain korvaamatonta apua myös opinnäytetyöni ohjaavalta opettajalta sekä ystäviltäni. Näillä keinoin haastattelurunko hahmottui lopulliseen muotoonsa, kysymysten muoto ja järjestys löysivät paikkansa. Lisäksi jouduin karsimaan samankaltaisia kysymyksiä kokonaan pois. Olin lopputulokseen tyytyväinen.

4.2 Kolme teemahaastattelua ryhmissä

Keräsin aineiston opinnäytetyöhöni haastattelemalla Savonlinnan Taidelukion ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoita. Toteutin haastattelut teemahaastat-

teluina. Teemahaastattelu on keskustelunomainen tapa kerätä tietoa. Siinä kysymyksiä ei ole etukäteen tarkasti määritelty, vaan keskustelu etenee tilanteen mukaan riippuen haastateltavista ja esille tulevista asioista. Teemahaastattelu toteutetaan kuitenkin niin, että kaikki haastattelijan etukäteen valitsemat teema-alueet ja aiheet käsitellään jokaisen haastateltavan kanssa. (Eskola & Suoranta 2008, 86.) Ajattelin haastatteluiden olevan paras tapa saada opiskelijoiden äänet kuuluviin.

Järjestin haastattelut ryhmähaastatteluina. Ryhmähaastattelu tarkoittaa sitä, että haastattelutilanteeseen osallistuu samanaikaisesti useita haastateltavia (Eskola & Suoranta 2008, 94). Haastattelin yhteensä kahtatoista opiskelijaa neljän hengen ryhmissä. Haastatteluja oli siis yhteensä kolme. Ajattelin ryhmähaastatteluiden olevan hedelmällinen tapa kerätä tietoa ja oiva alusta keskustelun syntymiselle. Onhan paikalla samaan aikaan useita saman yhteisön edustajia. Uskoin, että ryhmähaastattelun keinoin voidaan myös ehkäistä turhaa jännitystä, jota haastattelutilanne voi joskus aiheuttaa. Myöskään haastattelukysymykseni eivät mielestäni olleet arkaluontoisia tai liian henkilökohtaisia ryhmähaastattelulle.

Halusin rekrytoida haastateltavat opiskelijat itse. Tällä tavoin varmistin, että haastateltavat todella ovat mukana omasta vapaasta tahdostaan, eivätkä esimerkiksi koulun painostamina. Eräänä helmikuuisena tiistaina kiersin Taidelukiota luokasta toiseen kertomassa opinnäytetyöstäni ja tulevista haastatteluista. Jätin jokaiseen luokkaan lomakkeen, jonka sarakkeisiin opinnäytetyöni haastatteluihin halutessaan opiskelijat kirjoittivat nimensä, ikänsä, luokkansa sekä sen ovatko musiikki- vai kuvataidepuolella. Ajattelin näiden tietojen helpottavan haastateltavien valintaa, sillä halusin otoksesta mahdollisimman sekalaisen. Lisäksi paperissa oli omat lokeronsa sähköpostiosoitteelle sekä puhelinnumeroille myöhempää yhteydenottoa varten. Samassa yhteydessä jaoin tutkimuslupapyyntölomakkeita opiskelijoille, sillä suurin osa lukion ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoista on alaikäisiä, jolloin huoltajalta tulee pyytää lupa opiskelijan haastattelua varten. Tutkimuslupapyyntölomake löytyy liitteestä 3.

Muutamaa viikkoa myöhemmin kävin noutamassa Taidelukiolta luokkiin jättämäni vapaaehtoisten haastateltavien listat. Kuudessa listassa oli yhteensä 46 nimeä. Olin valtavan iloinen, vaikka en ollutkaan uskonut että vapaaehtoisten haastateltavien saaminen olisi ongelma. Mielestäni taidelukiolaiset ovat yleensäkin aktiivisia ja

innokkaita osallistumaan kaikenlaisiin juttuihin. Vaikka olinkin iloinen siitä kuinka moni oli halukas auttamaan minua opinnäytetyöni aineistonkeruussa, samalla minua harmitti, etten mitenkään voinut haastatella näitä kaikkia opiskelijoita, jotka olivat hyvää hyvyttään nimensä paperiin rustanneet. Olin jo aikaisemmin ääneen miettinyt eräässä koulullani järjestetyssä opinnäytetyöpajassa mitä teen, jos haastatteluihin vapaaehtoiseksi ilmoittautuu enemmän opiskelijoita, kuin mitä tarvitsen. Pohdiskeluni ei ollut osoittautunut turhaksi. Pajassa eräs opettajani ehdotti, jos arpoisin haastateltavat kaikkien vapaaehtoisten joukosta.

4.3 Haastateltavien arpominen

Vapaaehtoisten haastateltavien runsaan lukumäärän takia minun piti pohtia erilaisia tapoja haastateltavien valikoimiseksi. Päätin antaa sattumalle vapaat kädet, ja ottaa valintametodiksi arpomisen. Ajattelin, että se olisi kaikista oikeudenmukaisinta vapaaehtoiseksi ilmoittautuneita kohtaan sekä mielekkäintä myös itse opinnäytetyötäni ajatellen. Halusin otoksesta mahdollisimman sekalaisen ja mielipiteitä mahdollisimman erilaisilta ihmisiltä, joten jaottelin kaikki vapaaehtoiset opiskelijat kahdeksaan kategoriaan seuraavien ominaisuuksien mukaisesti:

- 1. vuosikurssin musiikkipuolen tyttö (9 kpl)
- 1. vuosikurssin musiikkipuolen poika (7 kpl)
- 1. vuosikurssin kuvataidepuolen tyttö (7 kpl)
- 1. vuosikurssin kuvataidepuolen poika (0 kpl)
- 2. vuosikurssin musiikkipuolen tyttö (8 kpl)
- 2. vuosikurssin musiikkipuolen poika (10kpl)
- 2. vuosikurssin kuvataidepuolen tyttö (5 kpl)
- 2. vuosikurssin kuvataidepuolen poika (0 kpl)

Tämän jaottelun jälkeen kirjoitin jokaisen kategorian edustajien nimet pienille paperinpalasille, joista onnettareksi värväämäni pikkuveli suoritti arvonnän nostamalla aina yhden nimen lasisesta kulhosta. Halusin muodostaa ryhmän ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoista, toisen vuosikurssin opiskelijoista sekä sekaryhmän. Ensimmäiseen ryhmään arvottiin siis molempien sukupuolten edustajat ensimmäisen

vuosikurssin musiikkipuolelaisista, ensimmäisen vuosikurssin tyttöopiskelija kuvataidepuolelta sekä vielä yksi poika ykkösen musiikkipuolelta. Ideaalitulanteessa mukana olisi ollut myös kuvataidepuolen poika, mutta koska yhtään ei ilmoittautunut vapaaehtoiseksi, korvasin tämän paikan musiikkipuolen pojalla. Ajattelin sukupuolen tuovan enemmän eroja mielipiteisiin ja näkökulmiin kuin sen, opiskeleeko henkilö musiikkia vai kuvataiteita. Samalla periaatteella toimin myös toisen vuoden opiskelijoista koostuvan ryhmän kanssa. Kolmannessa eli ”sekaryhmässä” arvoitin molempien sukupuolten edustajat kummaltakin vuosikurssilta välittämättä musiikki-kuvataide -faktorista.

Arvonnassa ulkopuolelle jouduin jättämään muutaman opiskelijan, joka kuului oppilaskunnan hallitukseen. Halusin saada haastatteluissani mahdollisimman puolueettomia ajatuksia oppilaskunnan toiminnasta, enkä usko, että se olisi toteutunut, jos hallituksen jäseniä olisi istunut pöydän ääressä. He kun varmasti ovat itse halunneet hallitukseen, ja ovat uskoakseni hyvin motivoituneita toimimaan siellä. Kun olin päässyt selvytyteen ryhmien kokoonpanoista, otin opiskelijoihin yhteyttä sähköpostilla kysyäkseni, olisivatko he vielä kiinnostuneita tulemaan haastateltaviksi, ja mikäähän mahtoi olla huoltajille tarkoitettujen lupalappujen tilanne. Osa opiskelijoista vastasi viestiini samoin tein, mutta osan vastausta sain odotella jännityksellä haastatteluaamuun saakka. Viikon aikana ehdin pommittaa opiskelijoita erilaisilla viesteillä sähköpostin ja puhelimen välityksellä, sekä perustaa heille erikseen oman Facebook-ryhmän, jossa sovimme muun muassa haastatteluiden aikatauluista. Kun haastattelu-ama sitten viimein koitti, ryhmä toisensa jälkeen saapui hyvin ajoissa paikalle.

4.4 Haastattelujen kulku

Opinnäytetyöni haastattelut toteutettiin Taidelukiolla 13.3.2013 opettajien huoneen vieressä sijaitsevassa neuvotteluhuoneessa. Neuvotteluhuone oli ihanteellisen rauhallinen paikka haastatella: se oli selvästi erillään muista oppilaiden tiloista, joten häiriötekijät jäivät minimaalisiksi. Olin varannut kullekin haastattelulle aikaa tunnin, sekä 15 minuuttia mahdollista ylimenoa ja siirtymäaikaa varten. Todellisuudessa haastattelut kestivät 40 – 50 minuuttia. Varaamani kahvin ja teen lomassa haastattelut menivät todella hyvin: jälleen kerran vakuutuin taidelukiolaisten fiksuudesta ja heidän näkökulmiensa laaja-alaisuudesta.

Koska pidin haastattelut yksin, enkä muutenkaan usko, että kaiken haastatteluissa esiin tulevan tiedon saa tallennettua pelkästään kirjoittamalla muistiinpanoja, päädyin nauhoittamaan haastattelut nauhurin avulla. Haastattelujen alussa kerroin kullekin haastatteluryhmälle nauhoituksen tarkoituksesta sekä siitä, kuinka olen ainut ihminen, joka nauhoja tulee koskaan kuulemaan. Lisäksi kerroin tuhoavani nauhat välittömästi sen jälkeen, kun olen saanut opinnäytetyöni valmiiksi. Varmistin myös opiskelijoiden olevan tietoisia siitä, että heidän henkilöllisyytensä pysyy salassa, eikä opinnäytetyöstäni voi tunnistaa ketään sen perusteella, mitä kyseinen henkilö on haastatteluissa sanonut. Lisäksi kerroin opiskelijoille teemahaastattelun luonteesta, ja korostin toivovani haastattelujen olevan vapaamuotoisia, keskustelua muistuttavia tilanteita, jossa jokaisella on oikeus sanoa sanottavansa.

Aloitin haastattelut kertomalla opiskelijoille kertaukseksi hieman itsestäni, opinnoistani sekä opinnäytetyöni perusajatuksista. Halusin tehdä ilmapiiristä mahdollisimman rennon, ja toisaalta luoda tietynlaisen luottamussuhteen itseni ja haastateltavien välillä. Tämän jälkeen jatkoin yksinkertaisilla lämmittelykysymyksillä mahdollisen jännityksen karistamiseksi. Pyysin haastateltavia kertomaan oman nimensä, ikänsä, sen, mistä he ovat kotoisin sekä mitä instrumentteja he soittavat tai mikä on heidän pitkä taideaineensa. Tämä osoittautui hyväksi keinoksi, sillä varsinaisiin haastattelukysymyksiin mentäessä ketään ei tuntunut jännittävän enää yhtään, vaikka pöydän keskelle asetettu nauhuri pyörittikin aikaa tallentaen kaikki huoneessa ääneen sanotut asiat.

Varsinaiset haastattelukysymykset käytiin läpi teemahaastattelumenetelmän mukaisesti sekalaisessa järjestyksessä. Kaikkia kysymyksiä ei välttämättä käyty läpi kaikkien haastateltavien kanssa, riippui mihin suuntaan keskustelu kunkin ryhmän kanssa eteni. Mutta kuitenkin niin, että kaikki teemat tulivat käsitellyiksi. Välillä ryhmä tarvitsi enemmän kannustusta minulta keskustelun aikaansaamiseksi, toisia piti jopa hieman toppuutella liiallisen innokkuuden yllättäessä. Kaiken kaikkiaan olin hyvin tyytyväinen haastattelupäivään, ja lähdin hymyssä suin kotiin litterointipuuhiin.

4.5 Aineisto ja aineistolähtöisen analyysin periaatteet

Kaiken kaikkiaan sain yhteensä kaksi tuntia nauhoitettua haastattelumateriaalia näiltä kolmelta ryhmältä. Seuraavana askeleena litteroin nuo nauhat sanasta sanaan saaden lopulta yli 40 sivua tekstiä. Huomasin jo litterointivaiheen varsin hyödylliseksi aineiston analyysin kannalta: tekstistä alkoi nousta esiin selkeitä teemoja jo toisella kuuntelukerralla. Litteroinnin jälkeen vuorossa oli varsinainen aineistoon tutustuminen, jonka toteutin lukemalla aineistoa läpi uudelleen ja uudelleen. Se vahvisti jo litterointivaiheessa esiin tulleita mielikuvia aineiston luonteesta.

Opinnäytetyöni pohjautuu aineistolähtöiseen analyysiin. Aineistolähtöinen analyysi tarkoittaa sitä, että teoria kumpuaa empiirisesti kerätystä aineistosta, eikä ennakkolettamuksia tutkimustuloksista tehdä etukäteen (Eskola & Suoranta 2008, 19). Koin aineistolähtöisen analyysin hyväksi tavaksi käsitellä tutkimusaineistoa, sillä ei ole mielekästä, että opiskelijoiden omakohtaisia kokemuksia oppilaskunnan toiminnasta yritettäisiin arvailla etukäteen. Mielestäni laadulliseen tutkimukseen periaatteita noudattaen tämä oli paras tapa edetä opinnäytetyöni teossa.

Seuraavana vuorossa on aineiston laadullinen analyysi koodauksen, teemoittelun ja kvantifioinnin keinoin. Laadullisen aineiston analyysia tehdessä on hyvä muistaa, että tavoitteena on löytää uutta tietoa ja tulkintoja. Aineistoa tulee pystyä tiivistämään, ja tarkoituksena on nostaa esiin tärkeimmät asiat hukkaamatta sisältöä. (Eskola & Suoranta 2008, 137.)

4.5.1 Koodaus

Koodauksen perusajatuksena on aineiston selkeyttäminen tutkijalle. Toisin sanoen tutkija jäsentää aineistoa merkitsemällä tiettyjä aineistosta esiin nousevia asioita erilaisin koodein. Koodeja voi merkitä erilaisin värein, kuvioin tai tekstifontein. Koodauksen avulla aineistosta on helppoa etsiä tietty kohta esimerkiksi juurin värin perusteella uudelleen tarkasteltavaksi. Koodit tuovat hyvin esille myös haastatteluisa yleisimmin esiintyneet puheenaiheet, ja helpottavat vertailua muun kerätyn aineiston kanssa. (Eskola & Suoranta 2008, 154-155.)

Aloitin koodauksen palaamalla litteroituun aineistoon ja lukemalla sitä läpi uudelleen ja uudelleen. Litteroidusta aineistosta kumpusivat esiin seuraavat koodit, jotka merkitsin kunkin koodin osoittamalla värillä.

- Taidelukiossa opiskelun luonne / taideaineet / samat mielenkiinnonkohteet
- Henkilökunta
- Muut opiskelijat ja ystävät
- Taidelukiolaisten luonne / suvaitsevaisuus, avoin mieli
- Tavoitteet ja onnistuminen
- Harrastukset
- Koulun järjestämät toiminnot
- Hyvät elämäntavat / liikunta, syöminen, nukkuminen
- Eri paikkakunnilta tuleminen
- Arjen piristäminen / juhlien, tapahtumien järjestäminen
- Yhteisön rakentaminen / opiskelijat tutustuvat toisiinsa
- Kouluympäristön viihtyisyyden parantaminen / opiskelijoiden omat tilat
- Opiskelijoiden asioiden ajaminen / vaikuttamismahdollisuudet, kuulluksi tuleminen
- Oppilaskunta ei välttämätön
- Opiskelijoiden kokemukset aikaisemmista kouluista ja oppilaskunnista

Koska aineistoni taustalla on kolme keskustelunomaista teemahaastattelua, koodien esiintyminen riippuu paljon kunkin ryhmän keskustelusta ja siitä, mihin suuntaan se milloinkin lähti etenemään. Samoja koodeja esiintyy paljon kolmesta erillisestä haastattelusta saamassani aineistossa. Aineistosta jätin koodaamatta ne osiot, jotka eivät ole lainkaan liitoksissa haastattelukysymyksiini. Teemahaastattelun avoimen luonteen takia haastateltavien keskustelu lähti välillä rönsyämään reilusti ohi aiheen.

4.5.2 Teemoittelu

Teemoittelu on aineiston käsittelytapa, jossa tarkoituksena on nostaa esiin keskeisiä esiintyviä aiheita. Tämä tapahtuu tutkimuskysymysten pohjalta. Teemoittelun avulla saadusta aineistosta pyritään löytämään olennainen tieto kaiken informaatio-

tulvan joukosta. Se on siis aineistosta saadun tiedon yhdistelyä, erottelua ja tiivistämistä. Tavoitteena on löytää vastauksia tutkimuskysymyksiin. Teemahaastattelun avulla kerätystä aineistosta voidaan helposti erottaa tiettyjä osioita jo haastattelussa käsiteltyjen teemojen perusteella. (Eskola & Suoranta 2008, 151, 174-179.)

Aloitin teemoittelun palaamalla tutkimuskysymyksiini ja käyttämäni haastattelurunkoon. Kun itse runko oli jo valmiiksi jaettu kolmeen pääotsikkoon, oli teemojen löytäminen vaivatonta. Käytin myös hyväkseni aiemmassa luvussa esittämiäni koodeja, ja vertailin niitä vielä litteroituun haastatteluaineistoon varmistaakseni olevani oikealla tiellä. Seuraavaksi esittämäni pääteemat ovat niitä aihekokonaisuuksia, jotka liittyvät oppilaskunnan toimintaan ja merkityksiin. Koodeista oli helppoa jalostaa pääteemat, kun muisti, että teemoittelulla haetaan vastauksia nimenomaan tutkimuskysymyksiin. Aineistoa tarkastelemalla tutkimuskysymykset mielessä pitäen tiivistin ja yhdistelin pääteemat. Olen numeroinut pääteemat selkeytyksen vuoksi yhdestä viiteen:

1. Arjen piristäminen
2. Ystävät, kaverit ja Taidelukion yhteisö
3. Viihtyisyyden luominen
4. Opiskelijoiden asioiden ajaminen ja vaikuttaminen
5. Oppilaskunnan ristiriitainen rooli

5 KOKEMUKSIA SAVONLINNAN TAIDELUKION OPPILASKUNNAN TOIMINNASTA

Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt löytämään vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Vaikuttaako oppilaskunnan toiminta yhteisöllisyyteen Savonlinnan Taidelukiossa?
Jos vaikuttaa, miten?
2. Onko oppilaskunnan toiminnalla vaikutusta opiskelijoiden arjessa ja opinnoissa jaksamiseen? Kuinka tämä ilmenee?
3. Millainen toiminta on ollut mielekkäintä?

Tulokset on saatu Taidelukion opiskelijoilta haastatteluiden avulla saamani aineiston perusteella. Olen käsitellyt aineistoa aineistolähtöisen analyysin keinoin koodaamalla ja teemoittelemalla sekä myös kvantifioinnilla. Luotettavuuden lisäämiseksi peilaan saamiani vastauksia aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja muuhun teoriapohjaan. Lisäksi jokainen kappale sisältää opiskelijoiden haastatteluista saatuja suoria lainauksia kunkin teeman todentamiseksi ja elävöittämiseksi.

5.1 Oppilaskunta yhteisön luojana ja arjessa jaksamisen edesauttajana

Tässä luvussa olen pyrkinyt löytämään vastauksia kahteen ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni: 1. *Vaikuttaako oppilaskunnan toiminta yhteisöllisyyteen Savonlinnan Taidelukiossa? Jos vaikuttaa, miten?* sekä 2. *Onko oppilaskunnan toiminnalla vaikutusta opiskelijoiden arjessa ja opinnoissa jaksamiseen? Kuinka tämä ilmenee?.* Käsittelen näitä kahta kysymystä samassa luvussa, sillä vastaukset ja teemat menevät näiden kahden kysymyksen kohdalla niin paljon lomittain, ettei samojen asioiden toistaminen ole mielekäästä. Luvussa 4 esittämäni pääteemat vastaavat edellä mainitsemini kahteen kysymykseen. Nämä viisi pääteemaa ovat: *Arjen piristäminen, Ystävät, kaverit ja Taidelukion yhteisö, Viihtyisyyden luominen, Opiskelijoiden asioiden ajaminen sekä Oppilaskunnan ristiriitainen rooli.*

Anne Konu (2002) on kehittänyt suomalaisen sosiologin Erik Allardtin hyvinvointimallin teorian pohjalta koulujen hyvinvointimallin. Malli tuo yhteen oppilaiden hyvinvoinnin, kasvatuksen sekä koulusaavutukset. Konu (2002) on jakanut kouluhyvinvoinnin neljään eri osa-alueeseen: koulun olosuhteet (having), sosiaaliset suhteet (loving), itsensä toteuttamisen mahdollisuudet (being) sekä terveydentila (health). Hyvinvointimallissa hyvinvoinnin käsitettä tarkastellaan nimenomaan oppilaan näkökulmasta. (Konu 2002, 43-46.)

Koulun olosuhteisiin (having) kuuluvat konkreettinen kouluympäristö, eli rakennus ja opiskelutilat. Myös esimerkiksi viihtyvyys, lämpötila, lukujärjestykset ja ryhmäkoot kuuluvat saman käsitteen alle. Sosiaaliset suhteet (loving) käsittää kaiken koulussa tapahtuvan sosiaalisen kanssakäymisen ja vuorovaikutuksen ihmisten välillä. Esimerkkejä sosiaalisen suhteen käsitteestä ovat suhteet muihin oppilaisiin, päätöksenteko koulussa ja koulun ja kodin välinen yhteistyö. Konu (2002) pitää

itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia (being) hyvin merkittävänä osana opiskelijoiden hyvinvointia. Hänen mukaansa jokaisen opiskelijan on tärkeää tuntea kuuluvansa kouluyhteisöön ja osallistua koulun asioita koskevaan päätöksentekoon. Myös omien mielenkiinnonkohteiden ja taitojen edistäminen positiivisessa hengessä kuuluvat osaksi itsensä toteuttamista. Viimeinen osa-alue, terveydentila (health), merkitsee tässä tapauksessa fyysisten ja psyykkisten sairauksien puuttumista. Terveys on perusedellytys muiden hyvinvointimallissa esiintyvien osa-alueiden saavuttamiselle. (Konu 2002, 43-46.)

Otin Konun (2002) kehittämän koulujen hyvinvointimallin tarkasteltavakseni, koska mielestäni se sopi erittäin hyvin haastattelemieni opiskelijoiden käsityksiin omaan hyvinvointiinsa vaikuttavista tekijöistä. Hyvinvointiin liittyviin kysymyksiin vastattiin paljon juuri tässä mallissa esiintyvien osa-alueiden pohjalta. Erityisesti vastauksissa korostuivat sosiaaliset suhteet: ystävät ja vertaisryhmät ovat nuorille tärkeä hyvinvointiin vaikuttava tekijä. Toinen suosittu osa-alue oli itsensä toteuttaminen. Taidelukiolaiset kokevat omat mielenkiinnonkohteensa, musiikin ja kuvataiteet, merkittäväksi oman hyvinvointinsa edistäjäksi ja perusedellyttäjäksi. Vaikka nämä kaksi osa-aluetta korostuivat muita enemmän, myös koulun olosuhteet ja terveys esiintyivät vastauksissa.

Nuoruus on jatkuvan muutoksen aikaa. Tässä tapauksessa tarkoitan nuoruudella 14–20 vuoden ikää. Biologisten muutosten lisäksi ihmisen psykologinen kehitys on valtavan nopeaa. Robert J. Havighurstin (1981) mukaan jokaisella ihmiselämän vaiheella on omat kehitystehtävänsä. Kehitystehtävät ovat kuhunkin ikäkauteen liittyviä haasteita, joista selviämällä seuraavaan ikäkauteen siirtyminen on mahdollista. Nuoruuden kehitystehtäviin kuuluu muun muassa löytää uusi ja kypsempi suhde molempiin sukupuoliin, itsenäistyä henkisesti tasolla vanhemmista ja etsiä omannäköisensä maailmankatsomus, moraalit ja arvot. Erik H. Eriksonin (1985) mukaan ihminen ei voi kehittyä ilman konflikteja. Konfliktit synnyttävät yksilössä uusia voimia ja valmiuksia siirtyä seuraavaan ikävaiheeseen. Erikson (1985) esittää teoriassaan kullekin ikävaiheelle ominaiset kehitystehtävät vastakkaisina pareina, jotka eivät kuitenkaan sulje toisiaan pois. Nuoruuden kehitystehtävät ovat identiteetti ja roolihajaannus. Nuorelle on ominaista etsiä itseään: kokeilla erilaisia rooleja ja peilata itseään ympäristön tarjoamiin malleihin. (Dunderfelt 2006, 94-95, 244, 247.)

Nuoruutta on kutsuttu sosiaaliseksi syntymäksi. Ystävyysuhteiden merkitys korostuu nuoruudessa, sillä irtautuminen vanhemmista ja tutusta kotiympäristöstä on alkanut. Ihmissuhteiden luonne muuttuu sivistyneemmäksi, sillä nuoren käytössä on enemmän työkaluja tunteiden käsittelyyn. Kaveriporukoiden kautta nuori kiinnittyy ensimmäistä kertaa itsenäisesti sosiaaliseen yhteisöön ja itsenäistyy vanhemmistaan. (Turunen 2005, 115-116.) Näihin psykologisiin teorioihin tukeutuen on ymmärrettävää miksi haastattelemani Taidelukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijat, iältään 16–18 –vuoden ikäiset nuoret, ovat korostaneet vastauksissaan ystävien ja vertaisryhmien merkitystä. Kodista irtautuminen ja vertaisryhmiin hakeutuminen kuuluu nuoruuteen, ja nämä tekijät määrittävät pitkälti nuorten ajatuksia myös hyvinvoinnin kannalta.

Mainitsin, että haastattelemieni opiskelijoiden vastauksissa korostui myös Konun (2002) koulujen hyvinvointimallissa esittämä itsensä toteuttamisen (being) ulottuvuus. Musiikkia ja kuvataiteita erikseen opiskelemaan hakeneilla nuorilla on ilmeinen tarve itsensä toteuttamiseen, ja monesti kyky tai lahja, jonka avulla itseään pystyy ilmaisemaan. Eriksonin (1985) ja Havighurstin (1981) kehitystehtävien mukaisesti identiteettiään etsivät nuoret löytävät vastauksia kysymyksiinsä myös itseilmaisun eli tässä tapauksessa taiteen tai musiikin avulla.

5.1.1 Arjen piristäminen sekä Ystävät, kaverit ja Taidelukion yhteisö

Olen yhdistänyt tässä luvussa kaksi järjestyksessään ensimmäistä teemaa *Arjen piristäminen* sekä *Ystävät, kaverit ja Taidelukion yhteisö*. Tämä tuntui luontevalta, sillä ne kulkevat käsi kädessä opiskelijoilta saamani aineiston perusteella. Teemat tukevat toisiaan, ja antavat lisämerkityksiä tulosten kannalta.

Haastattelemieni opiskelijoiden mukaan oppilaskunnan järjestämä toiminta piristää koulun arkea. Oppilaskunta järjestää vuoden mittaan monenlaisia tapahtumia. Erialaisten juhlien ja bileiden lisäksi esimerkiksi vuotuinen Taidelukion poikakalenterin teko, myyjäiset ja kirpputorit sekä jokaisessa haastattelussa erikseen mainittu pääsiäisen alla tapahtuva pääsiäismunien etsintä kuuluvat oppilaskunnan toimintaan. Opiskelijat kokevat toiminnan keventävän arkea. Taidelukiossa monet tapahtumat

järjestetään koulun tiloissa, mikä lisää opiskelijoiden mukaan positiivista kuvaa koulusta. Koulu ei ole ainoastaan paikka, mihin on pakko mennä, vaan siellä oleskellaan ja pidetään hauskaa myös vapaa-ajalla.

”Ehkä se tavallaan myös vähän keventää sitä arkee, ja että kun saa vaan välillä tulla päästämään paineita koululla ja pitämään hauskaa kavereitten kanssa.” (Haastattelu 2)

”Se tavallaan keventää sitä mielikuvaa koulusta, että se ei oo pelkästään semmonen opiskelupaikka tai pakollinen paikka, vaan on mukavampi mennä sitte kouluun, kun tietää, että siellä on vähän rennompi meininki.” (Haastattelu 2)

Haastatteleman opiskelijat korostavat ystävien ja kavereiden merkitystä arjessa ja opinnoissa jaksamisessa. Rankat koulupäivät jaksetaan puskea läpi ystävien tuella ja kannustuksella, joskus pelkkä sanaton olemassaolokin riittää. Myös koulun ulkopuolella ystävien ja kavereiden kanssa oleskelu on tärkeä vapaa-ajanviettotapa. Oppilaskunta pyrkii tahollaan edistämään opiskelijoiden keskinäisiä suhteita ja integroimaan heidät Taidelukion yhteisöön. Opiskelijat antavatkin ison kiitoksen oppilaskunnan järjestämille tapahtumille ja toiminnoille juuri ihmisiin tutustumisen kanavana.

Opiskelijat ovat tyytyväisiä oppilaskunnan järjestämiin tapahtumiin erityisesti siksi, että ne luovat hyvää yhteishenkeä ja niiden kautta on helppo tutustua uusiin ihmisiin. Taidelukioon tulee ihmisiä eri puolilta Suomea, jonka takia monikaan aloittava opiskelija ei tunne uudelta opiskelupaikkakunnalta ketään. Tapahtumien ja aktiviteettien kautta on helppoa saada uusia ystäviä koulusta vapaamuotoisemman toiminnan avulla. Erityisesti jokaisen lukuvuoden alussa syksyllä järjestettävä T-ilta keräsi kiitoksia juuri ihmisiin tutustumisen yhteydessä. T-illan tarkoituksena on toivottaa uudet ykköset tervetulleeksi kouluun ja ottaa heidät mukaan Taidelukion yhteisöön.

”Ykkösellä siinä tosi paljon tutustu kaikkiin ihmisiin niissä juhlissa, ja siinä se vasta tuliki semmonen yhteisöllinen henki, ku oli kaikki ihmiset bailaamassa josain salissa.” (Haastattelu 2)

”Miulle on jäänyt aika hyvin mieleen just T-illat ja tällaset niinku ihan ensimmäiset juhlit. Kun sitä ennen tuntu että on outside. Että olihan se oma luokka tietysti, ja siinä tuntu olevansa sisällä, mut ei ollu niinku kontakteja tähän suurempaan taikkariporukkaan. Siellä taas tutustu tosi hyvin kaikkiin ja oli hyvä meno.” (Haastattelu 3)

"No just ne tapahtumat mitä ne on järjestäny, et ei niitten tarvii ees olla semmosia isoja, että esim. nyt se munajahti, no joo, ei siinä nyt oo hirveesti mitään erikoista, mutta se on semmonen kiva juttu, missä kaikki on yhdessä mukana."
(Haastattelu 3)

Jos tarkastellaan Konun (2002) kehittämää koulujen hyvinvointimallia, kaikki koulussa tapahtuva kanssakäyminen, vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet (loving) lisäävät opiskelijoiden hyvinvointia (Konu 2002, 43-46). Hyvien ja mielekkäitä tunteita herättävien ihmissuhteiden muodostaminen vaikuttaa merkittävästi yksilön elämänlaatuun. Näiden suhteiden ylläpitäminen vaatii ihmiseltä taitoa ilmaista ja tulkita itseään, omia tarpeitaan ja tunteitaan. (Jakonen ym. 2004, 41.) Kuten opiskelijatkin haastatteluissa totesivat, erilaisten tapahtumien yhteydessä muihin opiskelijoihin tutustuminen on helpompaa, sillä kaikki ovat lähtökohtaisesti rennolla mielellä mukana ja halukkaita tutustumaan ja ystäväystymään muiden kanssa. Opiskelijat kertovat, että mukavassa yhteistoiminnassa, jossa kaikki on mukana, positiivinen vuorovaikutus toisten kanssa korostuu. Pelkästään tunteilla istuminen ei tarjoa samanlaista mahdollisuutta.

Kuten jo aikaisemmin luvussa kolme tuli esiin, yhteisöllisyys voi kehittyä yhteisen toiminnan seurauksena. Tällöin merkittävässä asemassa on toimijoiden välinen vuorovaikutus. Puhutaan myös ryhmäidentiteetin muodostumisesta. Tästä seuraa toiminnallisen yhteisön rakentuminen. (Harju 2005, 71.) Taidelukion yhteiset tapahtumat lisäävät ihmisten välistä vuorovaikutusta, joka puolestaan antaa loistavan alustan yhteisöllisyyden kehittymiselle. Yhteinen tekeminen ja toimiminen yhteisten päämäärien saavuttamiseksi lisäävät yhteisöllisyyttä. Toki Taidelukio on yhteisönä suuri, eikä yhteenkuuluvuuden tunne rakennu pelkästään yhteisen toiminnan pohjalle. Harju (2005) puhuu myös symbolisesta yhteisöllisyydestä, joka muotoutuu jaettujen uskomusten, tunteiden ja kokemusten pohjalle (Harju 2005, 71). Esimerkiksi taidelukiolaisten yhteenkuuluvuuden tunne tulee esille haastatteluissa, vaikka kaikki opiskelijat eivät tunnekaan toisiaan.

Toimivassa ja hyvinvoivassa yhteisössä pidetään huolta yhteisön kehittämisestä. Tämä voi tapahtua esimerkiksi jäsenten integroinnin varmistamisella, osallisuuden edistämällä ja yhteisten tavoitteiden korostamisella. Uusien opiskelijoiden lämmin vastaanotto yhteisön jäseneksi on tärkeää. Heidän tulisi tuntea olevansa tervetulleita

mukaan alusta lähtien. Yhteisön jäsenten oma aktiivisuus ja halu kehittää yhteisöään sisältä päin on merkittävä voimavara. (Heinonen ym. 2011, 7-10.)

Matti Koistinen (2010) on tutkinut opiskelijoiden hyvinvointia ja opiskelutyytyväisyyttä Sibelius-lukiossa. Sibelius-lukio on Savonlinnan Taidelukion tavoin erityisen koulutustehtävän saanut lukio. Helsingissä toimivassa oppilaitoksessa opiskellaan perinteisten lukioaineiden ohella musiikkia ja tanssia. Koistisen (2010) tutkimuksen perusteella sosiaalinen ympäristö ja yhteisöllisyys lisäävät Sibelius-lukiolaisten hyvinvointia. Yhteisöllisen ilmapiirin avulla jaksetaan pitkätkin koulupäivät. Kun ympärillä on samoista asioista kiinnostuneita ihmisiä, uusien ystävien löytäminen ja verkostoituminen on helppoa. Harva opiskelija tuntee jääneensä opiskeluyhteisön ulkopuolelle ilman ystäviä. (Koistinen 2010, 73-74, 242.) Myös Savonlinnan Taidelukion opiskelijat antoivat haastattelussa samankaltaisia vastauksia. Oma yhteisö koetaan voimavaraksi arjessa ja opinnoissa jaksamisessa.

Haastattelemani opiskelijat tuntevat enemmän tai vähemmän kuuluvansa Taidelukion yhteisöön. Syitä yhteenkuuluvuuden tunteeseen ovat taidelukiolaisten avarakatseinen ja suvaitsevainen luonne, samat kiinnostuksenkohteet ja se, että yksinkertaisesti tuntee kuuluvansa yhteisöön. Eräs opiskelija mainitsee syyksi myös sen, että *”paperit sanoo että kuuluu Taikkariin, ni sitte se on silleen, että no oon taikkarilainen.”*. Taidelukiossa vallitsee opiskelijoiden mukaan salliva ja avoin ilmapiiri; jokainen saa vapaasti olla oma itsensä, eikä ketään tuomita tai jätetä ulkopuolelle. Kaikki luokkasteet ovat samanarvoisia ja yhtä lailla osa suurta yhteisöä. Haastateltavien mukaan kenenkään ei tarvitse esittää mitään roolia tullakseen hyväksytyksi. Toisaalta saa myös vapaasti esittää sitä roolia mitä haluaa.

”Se on kiva se semmonen tietty vapaus kaikessa toiminnassa. Et vaikka jos mä pistän collegehousut päälle, ni kukaan ei kato minuu silleen ’hei dude, sulla on collegehousut jalassa koulussa.’ ” (Haastattelu 3)

”Sitten on kanssa se, että miten kakkoset ja kolmoset ottaa vastaan. Että jos ne ois silleensä, että nuo ykköset on vaan tuollasia ykkösiä ja myö ollaan Taikkari, ni ei myö kuuluttais siihen taikkariyhteisöön.” (Haastattelu 1)

Koistisen (2010) tutkimuksen mukaan samat piirteet löytyvät myös Sibelius-lukion yhteisöstä. Lukiossa vallitsee hyvä yhteishenki sekä mukava ja rento ilmapiiri. Ihmisten persoonallisuus ja luonteenpiirteet saavat vapaasti tulla esille. Opiskelijoi-

den yhteisöllisyyttä lisää erityisesti myös taideaineiden opiskelu. (Koistinen 2010, 124, 242.) Tämä on tyypillistä myös Savonlinnan Taidelukion opiskelijoille.

”Tää koko taidekoulutus hakee sellasta avoimuutta, tai että jos harrastaa taidetta, ni tarvii vähän semmosta avointa mieltä, koska taide on niin laaja käsite, ni sit se varmaan vähän heijastuu ihmisten väliseen kanssakäymiseen.” (Haastattelu 2)

5.1.2 Viihtyisyyden luominen

Opiskelijat kertovat oppilaskunnan saavan aikaan koulussa pieniä muutoksia, jotka lisäävät kouluympäristön viihtyisyyttä. Taidelukiossa on oma sohvilla, pehmeillä tuoleilla ja kahvinkeitinillä varustettu oppilaskunnan huone, jossa opiskelijat tykkäävät viettää aikaa. Moni on tyytyväinen juuri pieniin oppilaskunnan aikaansaamiin muutoksiin, esimerkiksi kahvinkeitimen ja uuden sohvan hankintaan, tilojen järjestelyyn ja siivoamiseen. Eräs haastateltava kertoo kuvailevasti, kuinka Taidelukioon tultuaan ymmärsi, etteivät kouluviihtyvyyteen liittyvät muutokset tapahdu itsestään, vaan ne lähtevät liikkeelle jonkun aloitteesta ja toiminnasta.

”Se (oppilaskunta) tekee aika paljon asioita, mitä on ennen pitänyt itsestäänselvyytenä esim. yläasteella, että meillä on täällä tämmönen kiva sohva, muutama pehmeä penkki, mutta sitten täällä (Taidelukiossa) on tullu huomanneeks, että ne alotteet lähtee oppilaskunnasta, että ei ne opettajat tänne mitään penkkejä osta.” (Haastattelu 2)

”Oppilaskunta vaikuttaa oppilaitten hyvinvointiin, että monihan toivo tänne kahvinkeitintä ja sitten nyt on semmonen. Ni tämmösiä pikkupäätöksiä, jotka tulee ihan oppilaskunnalta, ni on erittäin hyviä, ja luovat sitä koulu yhteisöä sinänsä jollain tavalla.” (Haastattelu 1)

Taidelukiolaisille on tärkeää, että kouluympäristö on viihtyisä, sillä monet viettävät siellä aikaa myös varsinaisen kouluajan ulkopuolella. Taidelukio tarjoaa mahdollisuuden muun muassa harjoitella oman instrumentin soittoa erikseen varatuissa harjoitteluluokissa, mikä esimerkiksi kerrostaloasunnossa voisi olla ongelmallisempaa. Monet kuvataidepuolen opiskelijat saattavat jäädä kouluun viimeistelemään töitään, sillä isojen maalaus pohjien kuljettaminen paikasta toiseen voi olla hankalaa. Haastattelemani nuoret kertovat, ettei ole tavatonta päivän alkavan kello kahdeksan

ruotsin tunnilla ja päättyvän yhdeksän pintaan illalla, kun soittotreenit loppuvat. Toisille Taidelukiosta on muodostunut kuin toinen koti.

”Ei mulla yläasteella ainakaan koskaan tullu mieleen, että jäisin johonki yläasteen käytävään kuuteen asti illalla vaan olemaan.” (Haastattelu 2)

”Kun yläasteella meni kouluun, ni se oli enemmänkin niinkun koulu, mutta tää (Taidelukio) on niinkun toinen koti, ku tänne jäähän viettää aikaa ja tullaan illalla jotain tekemään ja näi.” (Haastattelu 2)

”OPK huoneessa meillä on aina hyvä yhteisö, siellä on ykkösii, kakkosii, kolmosii. Vielä vuoden alussa oli nelosiaki. Kaikki tuli hyvin toimeen, ja isossa yhteisössä on myös vähän pienempiä yhteisöjä. Kaikki käy kommunikaatiota keskenään.” (Haastattelu 1)

Kouluympäristön viihtyisyydellä on hyvinvointiin selvä yhteys. Se mainitaan Konun (2002) hyvinvointimallissa. *Having*, eli konkreettinen koulurakennus ja opiskelutilat ovat sellaisia asioita mihin oppilaskunta pystyy vaikuttamaan (Konu 2002, 44). Ympäristöllä on merkitystä myös nuoren kasvun ja kehityksen kannalta. Ympäristö, joka ottaa yksilön huomioon, tarjoaa riittävästi virikkeitä ja vuorovaikutussuhteita, edistää nuoren oppimista. Väritön betonihelvetti ilman minkäänlaisia aistiärsyksiä vaikuttaa nuoreen negatiivisesti, eikä yhteisistä tiloista piitata tai pidetä huolta. Viihtyisällä ympäristöllä voidaan osoittaa, että opiskelijoista välitetään, ja heidän halutaan viihtyvän koulussa. Oppilaitoksissa, joissa on värikkäitä kalusteita ja huonekasveja, on tapana usein myös toteuttaa tietynlaisia arvoja ja visioita. (Opetushallitus 1991, 43.)

Ostamalla esimerkiksi sohvia ja ruukkukasveja oppilaskunta edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja sitä, että koulussa viihdytään paremmin. Yhteisöllisyyden ja oppilaskunnan huoneen välillä on yhteys: se on selkeästi opiskelijoiden oma tila, jossa heillä on mahdollisuus viettää aikaa parhaaksi havaitsemallaan tavalla yhdessä muiden kanssa. Monet viettävät oppilaskunnan huoneessa hyppyunteja, lukevat lehtiä tai juovat kahvia. Voidaan mielestäni sanoa, että myös ympäristön viihtyisyys on yksi yhteisöllisyyteen vaikuttava tekijä. Jos ympäristö on viihtyisä, ihmiset luonnollisestikin haluavat oleskella siellä ja tutustua toisiin ihmisiin, mutta myös toimia viihtyisyyden ylläpitämiseksi. Haastatteluissa esiin tullut oppilaskunnan huone on opiskelijoille tärkeä ajanviettopaikka ja mahdollisuus tutustua toisiin opiskelijoihin opiskelijoiden omissa ympäristöissä.

5.1.3 Opiskelijoiden asioiden ajaminen ja vaikuttaminen

Oppilaskunta merkitsee opiskelijoille mahdollisuutta saada vaikuttaa omiin ja koulun asioihin. He korostavat oppilaskunnan merkitystä kanavana, jolla opiskelijoiden toiveet saadaan vietyä myös ylemmille tasoille, esimerkiksi opettajille ja rehtorille. Oppilaskunta madaltaa kynnystä hakea muutosta sellaisissakin asioissa, joihin tarttuminen yksittäisenä opiskelijana tuntuu haastavalta. On mukavaa tietää, että omiin asioihin pystyy vaikuttamaan.

”Oppilaitten semmonen virallinen kanava niinku ylemmille tahoille” (Haastattelu 1)

”Se (oppilaskunta) on kuitenkin se porras niinku koulussa, jota opettajien on pakko kuunnella. Et se vie just oppilaitten viestit sinne opettajille, ja opettajat ei voi vaan villasella painaa niitä, vaan niitten pitää kuunnella.” (Haastattelu 1)

”No onhan se ihan kiva tietää, että oppilaat voi vaikuttaa asioihin täällä.” (Haastattelu 3)

Yhdeksi oppilaskunnan päätehtäväksi opiskelijat mainitsevat tietoisuuden koulun asioista. Oppilaskunnan hallituksen lämpimän ja helposti lähestyttävän ilmapiirin ansiosta avun pyytäminen on helppoa, ja koulun toimintaan liittyvät kysymykset mutkatonta esittää. Opiskelijoiden kertoman mukaan oppilaskunnan hallituksen kokouksiin voi mennä paikanpäälliseksi kuka tahansa, ja tämä on ollut hallituksen puolesta hyvin toivottua. Kaikkien toiveet ja ehdotukset käsitellään.

Savonlinnan Taidelukion rehtorin Reima Härkösen mukaan oppilaskunta on aktivoitunut viime vuosina, ja kaikenlaista toimintaa järjestetään monipuolisesti. Perinteisten lukuvuoden kiertoon liittyneiden tapahtumien lisäksi oppilaskunta vaikuttaa toiminnallaan nykyään esimerkiksi eettisiin asioihin, kuten kestävään kehitykseen koulussa. Tapahtumia on pyritty järjestämään yhteiskunnallisten asioiden ympärille vaalipaneelien ja varjovaalien muodossa. Oppilaskunnalla on paremmat mahdollisuudet ilmaista mielipiteensä myös rehtorin päätösvaltaan liittyvissä asioihin, kuten jaksojärjestelmästä tai koulun langattoman verkon parantamisesta. Toiminnalla on lisäksi yhteisen hyvän ulottuvuus: oppilaskunta on järjestänyt kirpputoreja, joiden tuotto on lahjoitettu hyväntekeväisyyteen. (Härkönen 2013.)

Kouluyhteisö tarvitsee toimiakseen erilaisia rakenteita, joiden kautta yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja vuorovaikutuksellisuutta ylläpidetään. Opettajien lisäksi myös oppilaat tarvitsevat kanavan, minkä kautta voi keskustella, ja vaikuttaa koulun yhteisiin asioihin. Tätä tarkoitusta varten on olemassa oppilaskunta. Opettajien ja oppilaiden yhteistoiminnalla saadaan aikaiseksi parhaimmat tulokset niin oppimiseen kuin kasvatuksellisiin päämääriinkin liittyvissä asioissa. Avainsana tälle ilmiölle on yhteisöllinen toimintakulttuuri. Yhteisöllisestä toimintakulttuurista voidaan puhua siinä vaiheessa, kun oppilaat ovat mukana suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa koulun toimintoja. Todellista koulun yhteisöllisyyttä voidaan edistää vasta, kun oppilaat tuntevat olevansa osallisina koulun toiminnassa. (Nousiainen & Piekkari 2007, 15, 22.)

Oppilaiden osallistumiseen vaikuttaa Nousiaisen ja Piekkarin (2007) mukaan kaksi päätekijää: oppilaiden oma halukkuus tai haluttomuus osallistua ja vaikuttaa koulun toimintaan sekä koulun tarjoamat vaikuttamismahdollisuudet tai niiden puute. Oppilaskuntatoimintaa pyritään juuri tämän takia kehittämään. Osallisuuden tunnetta voi selittää *voimaantumisen* käsitteellä. (Nousiainen & Piekkari 2007, 23.) *Voimaantuminen* eli sisäinen voimantunne on prosessi, joka lähtee yksilön itsensä sisältä. Se tarkoittaa tunnetta, joka päästää irti yksilön omat voimavarat ja luovuuden. Keskeisessä asemassa ovat vapaus ja itsenäisyys. (Siitonen 1999, 61.) Käsite kuvaa hyvin tunnetta osallisuudesta, mutta myös pätevydestä toimia. Oppilaat tuntevat roolinsa pystyviksi ja tärkeiksi koulun asioihin vaikuttamisen yhteydessä. Osallisuuden määrää voisi mitata siten, että kuinka suuresti oppilaat tuntevat voimaantuneen toimijan roolin omakseen niin koulun arkeen kuin opiskeluihinkin liittyvissä asioissa. (Nousiainen & Piekkari 2007, 23.)

Pelkästään se, että opettajat ottavat toimintaa suunnitellessaan, toteuttaessaan ja arvioidessaan huomioon niin kutsutun nuorisoystävällisen näkökulman, ei riitä edistämään yhteisöllisyyttä. Tarvitaan aitoja kokemuksia ja elämyksiä osallisuudesta. Nämä kokemukset ovat paljon tärkeämpiä kuin toiminnasta seuranneet tulokset. Esimerkiksi opiskelijoiden osallisuus myyjäisten ideoinnissa ja järjestämisessä on myyjäisten tuottoa merkittävämpää kouluyhteisön kannalta. Osallisuuden tunteessa on kyse myös tärkeästä oppimiskokemuksesta. (Nousiainen & Piekkari 2007, 23.)

Ihmisen kyky toimia aktiivisena kansalaisena yhteiskunnassa pohjautuu lapsuuden ja nuoruuden kokemuksiin vertaisryhmissä toimimisesta. Kouluyhteisö tarjoaa mahdollisuuden harjoitella ja vahvistaa osallistumiseen ja vaikuttamiseen tarvittavia taitoja ennen aikuisuutta. (Vesikansa 2002, 11-30.) Koulumaailma kuvastaa aina aikansa yhteiskuntaa, onhan se väistämättäkin yhteiskunnan luoma kokonaisuus. Toisaalta koulut myös vaikuttavat siihen, mihin suuntaan yhteiskunta muovautuu. Yhteiskunnalliset muutokset ovat vaikuttaneet koulumaailmaan individualismin korostumisella ja yhteisöllisyyden haalistumisella. Tekniikan kehittyminen ja erityisesti Internetin ja sosiaalisen median käyttö arvottavat nykynuorten maailmaa. Perheiden ja muiden lähiyhteisöjen arvostus on vähentynyt. Kansainvälisten tutkimusten mukaan suomalaisnuorilla on paljon tietoa yhteiskunnallisista asioista, mutta kiinnostus vaikuttaa niihin on vähäinen. (Opetusministeriö 2005, 22-23.)

Palaan myös tässä luvussa Konun (2002) kehittämään koulujen hyvinvointimalliin. Yksi mallin hyvinvointiin vaikuttavista kohdista on *itsensä toteuttaminen* eli *being*. Itselle mielekkäiden tietojen ja taitojen kehittämisen lisäksi itsensä toteuttaminen tarkoittaa kouluyhteisössä kuulluksi tulemistä, vaikutusmahdollisuuksia ja osallisuutta. Se tarkoittaa myös opiskelijan omasta työstään saamaa arvostusta ikätovereilta, vanhemmilta ja opettajilta. (Konu 2002, 45-46.) Oppilaskunta tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden vaikuttaa koulun asioihin. Vaikka oppilaskunnalla on erikseen valittu hallitus, jonka tehtävänä on edustaa koko oppilaskuntaa, kaikki opiskelijat halutesaan pääsevät vaikuttamaan opiskelijoita koskeviin asioihin. He voivat esimerkiksi osallistua kokouksiin tai ilmoittautua vapaaehtoiseksi auttamaan tapahtumien järjestämisessä. Oppilaskunta on konkreettinen vaikuttamisympäristö, toimija, jonka kautta asioihin voidaan todella saada muutosta. On opiskelijoista itsestään kiinni, haluavatko he käyttää sitä hyväkseen.

5.1.4 Oppilaskunnan ristiriitainen rooli

Haastatteluissa tuli esille myös teema, jonka mukaan oppilaskunnan rooli Savonlinnan Taidelukiossa on ristiriitainen. Vaikka kaikki haastattelemani opiskelijat kokivat oppilaskunnan toiminnan tarpeelliseksi, osa oli kuitenkin sitä mieltä, että Taidelukion kaltaisessa koulussa sitä ei välttämättä tarvittaisi. Nämä opiskelijat kokivat oppilas-

kunnan toiminnan kietoutuvan liikaa byrokratian ympärille ja esimerkiksi oppilaskunnan hallituksen kokoukset pöytäkirjoineen turhan jäykäksi konseptiksi lukioon. Ja nimenomaan tähän jäykkyyteen haluttaisiin muutosta. Lisäksi heidän mielestään Taidelukiossa on muutenkin niin yhteisöllinen ja rento ilmapiiri, että mahdollisia muutoksia asioihin voitaisiin lähteä hakemaan puhumalla suoraan esimerkiksi rehtorille.

”Kyl mä luultavasti eloon jäisin vaikkei ois oppilaskuntaa, mutta on se mun mielestä mukavaa, et tulee tällasta ylimäärästäki.” (Haastattelu 2)

”Vaikka eihän siinä nyt oo tarkoitus käyä mitään maailmaa muuttamaan, mutta se on kuitenkin vähän silleen, et siinä on byrokratiaa, on kokouspöytäkirjat. Et on vähän sellasta, että leikitään että ollaan aikuisia.” (Haastattelu 1)

”Taikkarissa sitä (oppilaskuntaa) ei välttämättä tarviis, koska täällä on niin rento ilmapiiri. Ja jos joku muutama ihminen haluaa muuttaa asian, ni nehän voi mennä (rehtorille) silleen sanomaan.” (Haastattelu 1)

Henkilökunnalla ja opiskelijoilla koetaan olevan hyvä luottamussuhde, ja vaikeammistakin asioista on helppoa puhua. Opiskelijat antavat ison merkityksen sille, että rehtorin ja opettajainhuoneen ovet ovat aina auki: kaikki ovat tervetulleita käymään koska tahansa. Haastateltavat selittävät vallitsevaa tilannetta mielestäni hyvin kuvaavasti:

”Kanslian ja rehtorin ovi on aina auki, ni tulee se, että ne haluaa kuunnella. Sinne saa mennä ihan silleen, että ne on paikalla ja niillä ei oo mitään muuta tähdellistä tekemistä, ja ne on valmiita ottaa siut vastaan.” (Haastattelu 1)

”Täällä ei tarvii silleen tulla mitään nappia painamaan; ’odota kun valo syttyy, niin voit mennä sisään’. Määki ku tulin (tähän haastatteluun), ni heti ensimmäinen opettaja, joka tuli vastaan opettajanhuoneessa tuli kysymään, että mitäs etsit ja tarviitko apua.” (Haastattelu 1)

Kuten jo edellisessä luvussa viittasin, Nousiaisen ja Piekarin (2007) mukaan oppilaiden osallistumiseen vaikuttavat kaksi tekijää; opiskelijoiden oma halukkuus ja koulun tarjoamat vaikuttamismahdollisuudet. (Nousiainen & Piekari 2007, 23.) Vaikka koulun tarjoamat vaikuttamismahdollisuudet olisivat ihanteelliset, mutta oppilaiden oma halukkuus osallistua puuttuvat, ei osallisuutta synny. Tällä pohdinnalla haluan viitata nimenomaan oppilaskunnan rooliin toiminta- ja vaikuttamiskanavana, en taidelukiolaisten aktiivisuuteen ylipäätään omassa koulussaan.

Tässä teemassa ilmeni suuria eroja ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoiden välillä. Toisen vuosikurssin opiskelijat antoivat oppilaskunnan toiminnalle selvästi suuremman merkityksen omaan elämäänsä vaikuttavana tekijänä. Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille oppilaskunnan rooli koulussa oli puolestaan hieman epäselvä. Haastatteluissa kysyessäni millaista toimintaa oppilaskunta järjestää, jotkut opiskelijoista eivät olleet varmoja, mikä toiminta on ollut oppilaskunnan järjestämää ja mikä ei. Tämä on varsin ymmärrettävää, sillä toisen vuosikurssin opiskelijat ovat olleet koulussa pidempään, ja oppilaskunnan toiminta on tullut heille tutuksi kokemuksen kautta.

Taidelukion yhteisö näyttäytyy vahvana ja yhtenäisenä opiskelijoille. Ilmapiiriä kuvaillaan suvaitseväiseksi ja hyväksyväksi. Ei ole ihme, että toimijan, jonka pyrkimys on näitä asioita edistää, tehtävä jää epäselväksi. Kuten jo aiemmin mainitsin, haastattelurunkoni oli jaettu kolmeen osaan: *Arjessa ja opinnoissa jaksaminen*, *Taidelukio yhteisönä* sekä *Oppilaskunnan toiminta*. Halusin tällä jaottelulla katsoa liittäisivätkö opiskelijat oppilaskunnan toiminnan omaan hyvinvointiinsa ja yhteisöllisyyden synnyn lähteille spontaanisti ilman, että minä siitä ensin kysymysten yhteydessä mainitsen. Näin ei kuitenkaan juuri käynyt. Tämä todistaa sen, että hyvinvoinnille ja yhteisölle annetaan ennemmin muunlaisia selittäviä tekijöitä. Oppilaskunta jää jostain syystä varjoon. Pitäisikö oppilaskunnan toimintaa ja roolia siis tuoda tutummaksi Taidelukiossa koulunsa aloittaville opiskelijoille?

Kukaan haastateltavistani ei ollut haastatteluhetkellä aktiivisesti mukana oppilaskunnan toiminnassa. Suurin osa oli joskus ottanut osaa hallituksen kokoukseen, mutta aktiivisen toimijuuden koettiin vievän liikaa aikaa. Ja vaikka kiinnostusta toimintaan olisikin löytynyt, eivät opiskelijat tahdo olla mukana toiminnassa vain puoliteholla. Opiskelijat eivät koe oppilaskunnan olevan välttämätön, sillä muut vaikuttamisen kanavat ovat heidän koulussaan kunnossa, eivät siksi, ettei heitä kiinnostaisi vaikuttaa koulunsa asioihin. Opiskelijat kokevat oppilaskunnan roolin hieman ristiriitaiseksi avoimessa ilmapiirissä.

5.2 Oppilaskunnan järjestämä mielekäs toiminta

Järjestyksessä kolmas tutkimuskysymyksen on: *Millainen toiminta on ollut mielekkäintä?* Toiminnalla viitataan tässä yhteydessä oppilaskunnan järjestämään toimintaan. Tätä kysymystä varten en ole tehnyt erillistä laadullista analyysia, sillä kysyin sen opiskelijoilta suoraan haastatteluiden yhteydessä, kuten haastattelurungosta (liite 2) näkyy.

Löysin aineistoa lukiessani ainoastaan kaksi eri vastausta. Kahdestatoista haastateltavasta 5 kertoo oppilaskunnan järjestämien tapahtumien, eli juhlien ja erilaisten aktiviteettien olleen mielekkäintä toimintaa. Loput 7 opiskelijaa puolestaan eivät osaa nimetä mielekkäintä toimintaa.

”Kaikki T-illat ja tällaset juhlat.” (Haastattelu 1)

”On hankala sanoa sitä parhainta, kun on ollu niin paljon näitä... Kun saa ettiä pääsiäismunia koulusta!” (Haastattelu 3)

Minusta on hämmentävää, että yli 50 prosenttia haastatteleistani opiskelijoista ei osaa sanoa mikä on heidän mielestään mielekkäintä oppilaskunnan järjestämää toimintaa. Aloin miettiä omaa kysymyksenasetteluani ja sitä, olisiko tiedon voinut saada jollain toisella keinolla. Toisaalta voisi ajatella, ettei subjektiivisia kokemuksia jonkun asian parhaimmuudesta voi lähteä tulkitsemaan muista kysymyksenasetteluista. Ehkä sitä on kuitenkin parempi kysyä suoraan. Osa haastateltavista mietti ääneen, että mitähän toimintaa se oppilaskunta nyt taas järjestikään. Huomasin haastatteluissa, että toisen vuoden opiskelijoille kuva oppilaskunnan toiminnasta ja roolista koulussa oli yleensä paljon selkeämpi, kuin ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Juuri tämänkin takia olisi ollut ihanteellista haastatella myös kolmannen vuoden opiskelijoita erojen löytämiseksi.

Kvantifiointi ja lisäulottuvuuksia mielekkäälle oppilaskunnan toiminnalle

Koska minusta tuntui, että vastaus kolmanteen tutkimuskysymykseeni jäisi tällaiseen erittäin suppeaksi eikä palvelisi riittävästi tilaajaani, lähdin pohtimaan asiaa toista kautta. Päädyin kvantifioinnin kautta etsimään lisää vastauksia. Vaikka kvantifiointi mielletäänkin yleensä määrällisen tutkimuksen analyysitavaksi, voi sitä

soveltaa myös laadulliseen tutkimukseen. Kvantifioinnilla tarkoitetaan mitattavien asioiden määrän laskemista, esimerkiksi sitä, kuinka usein jokin tietty vastaus esiintyy aineistossa. Vaikka kvantifiointi ei ole ihanteellisin tapa käsitellä laadullista aineistoa, voi siitä kuitenkin päästä alkuun pattitilanteen yllättäessä. Aineiston läpikäyminen ja tiettyjen asioiden esiintyvyyden laskeminen antaa uutta näkökulmaa tutkimukselle. (Eskola & Suoranta 2008, 164.)

Aloittaessani kvantifiointia luin aineistoa vielä kerran uudelleen ja uudelleen läpi. Asetin oppilaskunnan järjestämän toiminnan mielekkyyden etsimiselle uudet kriteerit: mielekästä toimintaa olisi sellainen, josta haastateltavat puhuvat myönteiseen sävyyn tai mainitsevat sen useampaan kertaan positiivisessa valossa. Tiedostan, että tällainen valinta antaa laajemmat mahdollisuudet virheellisten tulkintojen synnylle, kuin suora kysymys – suora vastaus. Ajattelin kuitenkin virhetulkinnan mahdollisuuden olevan pienempi paha kuin todella suppeat tulokset. Uskon pystyväni tulkitsemaan haastatteluiden perusteella minkälaisesta toiminnasta opiskelijat ovat pitäneet, vaikkeivät he vastanneetkaan esitettyyn kysymykseen mielekkäimmistä toiminnasta niin monipuolisesti kuin olin toivonut. Positiivinen kerrontatapa ja asiayhteydet kielivät toiminnan mielekkyydestä. Lisäksi opinnäytetöissä ja tutkimuksissa on muutenkin kyse saadun aineiston tulkinnasta, joka tehdään aina pohjimmiltaan tutkijan omasta subjektiivisesta kokemusmaailmasta lähtien, vaikka sitä kuinka yritettäisiin välttää. Ihminen ei ole objektiivinen kone.

Luettuani aineiston useaan kertaan läpi huomasin, että mielekkäintä toimintaa olivat suurimmaksi osaksi asiat, jotka olen jo käsitellyt teemoittelun avulla saamissani vastauksissa. Seuraavana aineistosta löytämäni asiat:

- Arkipäivää piristävät tapahtumat
- Juhlat
- Erilaiset myyjäiset ja kirpputorit
- Ihmisiin tutustuttaminen
- Pienet koulun viihtyvyyteen liittyvät asiat
- Opiskelijoiden asioiden ajaminen
- Tiedotuskanavana toimiminen

Jokainen näistä asioista on mainittu aineistossa useaan kertaan ja/tai niille on annettu positiivinen merkitys. Arkipäivää piristäviin asioihin kuuluvat muun muassa pääsiäisen ja ystävänpäivän teemoihin liittyvät aktiviteetit. Juhlilla puolestaan tarkoitetaan juuri T-illan ja Wanhojen tanssien jatkoileiden kaltaisia tapahtumia. Haastateltavat pitivät tärkeänä oppilaskunnan roolia uusiin ihmisiin tutustuttajana, opiskelijoiden asioiden ajajana ja tiedotuskanavana toimimisena. Myös pienet koulun viihtyvyyteen liittyvät asiat, kuten kahvinkeitin ja sohvien hankkiminen koettiin tärkeäksi ja mieluisaksi.

Vaikka näiden asioiden mainitseminen tuntuu hieman toistamiselta, halusin silti korostaa niiden merkitystä kolmannen tutkimuskysymyksen yhteydessä. Lisäksi esimerkiksi oppilaskunnan hallitus ja toimintaa ohjaava opettaja saavat tässä yhteydessä paremman käsityksen siitä, millainen toiminta on ollut onnistunutta, mitä kenties kannattaa järjestää lisää ja mikä ei ehkä ole ollut niin suosittua opiskelijoiden keskuudessa. Näiden vastauksien pohjalta ympyrä tavallaan sulkeutuu, mutta toisaalta myös tarjoaa kaikista käytännönläheisimmän hyödyn oppilaskunnan toiminnan jatkoa ajatellen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämä luku toimii yhteenvetona kaikelle haastatteluissa saamalleni aineistolle, sen analyysille ja tulkinalle. Pyrin tiivistämään edellisissä luvuissa esittelemääni tietoa ja korostamaan tärkeimpiä esille tulleita asioita.

Kahteen ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni lähdin hakemaan vastauksia koodauksen ja teemoittelun avulla. Kysymykset *Vaikuttaako oppilaskunnan toiminta yhteisöllisyyteen Savonlinnan Taidelukiossa? Jos vaikuttaa, miten?* sekä *Onko oppilaskunnan toiminnalla vaikutusta opiskelijoiden arjessa ja opinnoissa jaksamiseen? Kuinka tämä ilmenee?* löysivät vastauksensa tekemäni analyysin avulla. Esiin tuli viisi eri teemaa: Arjen piristäminen, Ystävät, kaverit ja Taidelukion yhteisö, Viihtyvyyden luominen, Opiskelijoiden asioiden ajaminen, sekä Oppilaskunnan ristiriitainen rooli.

Taidelukiolaiset kokevat oppilaskunnan olevan tärkeä osa koulun toimintaa. Se koetaan Taidelukion yhteisön rakentumisen yhdeksi peruspilariksi. Oppilaskunta tarjoaa mahdollisuuden ja pohjan yhteisöllisyydelle tuomalla opiskelijoita yhteen erilaisen toiminnan kautta. Oppilaskunnan toiminta tuo väriä koulun arkeen sekä antaa tilaisuuden pitää hauskaa ja irrotella. Se toivottaa tervetulleeksi uudet opiskelijat ja hellästi tuuppaa heidät osaksi yhteisöä, taidelukiolaisiksi. Oppilaskunta toimii esiliinana opiskelijoiden välisissä suhteissa ja vahvistaa koko koulun yhteenkuuluvuuden tunnetta opiskelutaipaleen ajan. Kuuluminen yhteisöön lisää hyvinvointia tarjoamalla sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta muiden ihmisten kanssa. Yhteisön tuella jaksetaan opiskella ja toimia arjessa, vaikka se joskus tuntuisikin hankalalta. Ystävät, kaverit ja yhteisö ovat arjen energiapommeja.

Oppilaskunta toimii yhteisön rakentajana myös käytännön ruohonjuuritasolla. Opiskelijat pitävät tärkeänä kaikkia pieniä kouluviihtyvyyteen liittyviä muutoksia, joita oppilaskunta saa aikaan. Uudet sohvut, kahvinkeitin ja yhteisten oleskelutilojen siisteys on myös tärkeää yhteisön rakentamista. Oppilaskunnan ansiosta ympäristö yhteisöllisyyden synnylle on mahdollinen: se järjestää tiloja, joissa viihdytään ja halutaan toimia vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Opiskelijoiden viihtyminen koulussa vaikuttaa ehdottomasti myös hyvinvointiin ja opiskelumotivaatioon positiivisesti.

Oppilaskunta tarjoaa Savonlinnan Taidelukion opiskelijoille tilaisuuden vaikuttaa omiin asioihinsa. Oppilaskunnan kautta tapahtuva tiedotus ja mahdollisuus kysyä asioita pitävät opiskelijat ajan tasalla kaikesta koulussa tapahtuvasta. Yhteisöllisen toimintakulttuurin avulla opiskelijat pääsevät mukaan suunnittelemaan, toteuttamaan, arvioimaan ja kehittämään koulun toimintoja. Tämä lisää yhteisöllisyyttä, ja tässä yhteydessä myös opettajien ja henkilökunnan merkitys osana Taidelukion yhteisöä korostuu. Itsensä toteuttamisella ja vaikuttamaan pääsemisellä on yhteys hyvinvoinnin kasvuun.

Kaikille oppilaskunta ei kuitenkaan näyttäydy välttämättömänä toimielimenä koulussa. Lukiossa, jossa yhteisöllisyys voi hyvin ja säilyttää vuodesta toiseen vahvan asemansa, oppilaskunnan rooli saatetaan kokea ristiriitaiseksi. Jos opiskelijoiden keskinäiset, sekä opettajien ja oppilaiden väliset suhteet nähdään mutkattomina ja hyvinvoivina sekä asiat koulussa yleensäkin toimivina, saattaa oppilaskunnan

merkitys hukkaa. Tässä yhteydessä opiskelijoiden mielipiteissä näkyy selkeää hajontaa luokka-asteen perusteella: ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat tuntuvat olevan selvästi enemmän hämillään oppilaskunnan roolista ja tehtävistä koulussa, kuin toisen vuosikurssin opiskelijat, joille toiminta on jo paljon tutumpaa. Ratkaisu tähän voisi olla oppilaskunnan toimintaan tutustuttaminen syksyllä aloittaville opiskelijoille nykyistä tehokkaammin. Tällä tavoin yhteisöön kiinnittyminen kävisi entistä paremmin, eikä oppilaskunta jäisi varjoihin hieman tuntemattomana toimijana, jossa ainoastaan aktiiviset opiskelijat vaikuttavat.

Kolmas tutkimuskysymykseni on *Millainen toiminta on ollut mielekkäintä?*. Hain ensin vastauksia lukemalla pelkästään aineistoa tekemättä erillistä analyysia, sillä olin kysynyt tämän kysymyksen haastatteluissa suoraan opiskelijoilta. Viisi opiskelijaa kertoo mielekkäimmän toiminnan olevan oppilaskunnan järjestämät tapahtumat, eli juhlat ja erilaiset aktiviteetit. Loput 7 opiskelijaa puolestaan eivät osaa nimetä mielekkäintä toimintaa. En kuitenkaan ollut tuloksiin tällaisenaan tyytyväinen, joten lähdin jalostamaan aineistoa kvantifiointin avulla saadakseni monipuolisempia ja tilaajaani paremmin palvelevia vastauksia. Muutin lähestymistapaa: mielekkästä toimintaa olisi sellainen, jonka opiskelijat olisivat maininneet useampaan kertaan haastatteluissa positiiviseen sävyyn. Löysin seuraavat asiat: *Arkipäivää piristävät tapahtuma, juhlat, erilaiset myyjäiset ja kirpputorit, ihmisiin tutustuttaminen, pienet koulun viihtyvyyteen liittyvät asiat, opiskelijoiden asioiden ajaminen sekä tiedotuskanavana toimiminen.*

Oppilaskunnan rooli Savonlinnan Taidelukiossa koetaan suurimmaksi osaksi merkitykselliseksi. Sillä on tärkeä osa yhteisöllisyyden rakentajana sekä arjessa ja opinnoissa jaksamisen edesauttajana. Oppilaskunta tekee paljon niin kutsuttua hiljaista työtä Taidelukion yhteisön hyväksi. Se toimii esiliinana, ja antaa alkusysäyksen opiskelijoiden välisissä suhteissa, on liikkeelle paneva voima toivotuille muutoksille. Savonlinnan Taidelukiossa oppilaskunnan merkitystä kouluyhteisölle voi joskus olla hankala nähdä: omasta kokemuksesta tiedän, kuinka yhteisöllinen ja avoin ilmapiiri Taidelukiossa vallitsee. Se on Taidelukion ominaispiirre, josta ollaan ylpeitä ja jota halutaan vaalia. Ilmapiirin avoimuuden voi helposti laittaa taidekoulutukseen hakeutuneiden tietyn tyyppisten taitelijasielujen tai toisaalta myös kaikenlaista vuosien varrella nähneiden opettajien ja rehtorin piikkiin. Oma osansa toki kaikilla tekijöillä, mutta todellinen yhteisöllisyys luodaan varmasti näiden kaikkien tekijöiden

yhteistyöllä. Oppilaskunnan tehtävä on henkilökunnan avulla tarjota avaimet hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen - loppu on opiskelijoista itsestään kiinni.

7 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Olen pyrkinyt toimimaan luotettavasti ja eettisesti koko opinnäytetyöprosessini ajan. Uskon, että näin toimien saavutetaan myös paras mahdollinen lopputulos. Oma henkilökohtainen kiinnostukseni sekä tietynlainen minun ja Taidelukion yhteisen historian tuoma omistautuneisuus asialle on siivittänyt tätä opinnäytetyöprosessia monien muiden tekijöiden lomassa. Seuraavissa luvuissa pohdin itseäni tutkijana, arvioin käyttämiäni menetelmiä sekä pohdiskelen opinnäytetyöraporttini luonnetta.

7.1 Luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta punnitaan ennen kaikkea tarkastelemalla tutkijan ominaisuuksia, kun kvantitatiivisessa tutkimuksessa sen sijaan tarkastelun alla on usein mittauksen luotettavuus. Laadullista aineistoa tarkastellessa tutkimus nähdään prosessinomaisena kokonaisuutena, jota arvioidaan. Luotettava tutkimus on pätevä. (Eskola & Suoranta 2008, 210.) *Validiteetti* eli pätevyys tarkoittaa sitä, että tutkimus todella mittaa niitä asioita, mitä sen on alun perin tarkoitettukin. Se arvioi tutkimusmenetelmien ja mittareiden luotettavuutta sekä niillä saatujen tuloksien oikeellisuutta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 226.)

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan mitata myös *reliabiliteetin* avulla. Tutkimus on reliaabeli, jos se pystytään toistamaan samoilla tutkimustuloksilla, vaikka kyseessä olisi eri tutkija. Tämän takia on tärkeää raportoida tutkimuksen kaikki vaiheet ylös tarkasti: mitä on tehty, milloin, missä ja minkälaisin tuloksin. Tuloksia esitellessä on oltava tarkkana, ja ne täytyy pystyä perustelemaan. Tulkintojen luotettavuutta lisäävät esimerkiksi suorat otteet haastatteluista sekä aiheeseen liittyvä lähdekirjallisuus. (Hirsjärvi ym. 2008, 226-228.)

Opinnäytetyötä tehdessäni olen pyrkinyt toimimaan parhaan kykyni mukaan mahdollisimman validin ja reliaabelin tutkimuksen tuottamiseksi. Koko prosessin ajan olen tutustunut aihetta ja tutkimuksen kulkua käsitteleviin teoksiin, jotta olisin tutkijana mahdollisimman perehtynyt ja välttäisin virheitä. Nauhoitin opiskelijoille pitämäni haastattelut ja litteroin ne. Näin toimien varmistin, ettei yksikään tiedon jyvänen joutuisi hukkaan, ja haastattelutilanteeseen pystyi palaamaan kerta toisensa jälkeen vaivatta. Itse haastattelut pyrin järjestämään kiireettömässä ja rauhallisessa ympäristössä, jotta keskustelunomainen tilanne ei häiriintyisi. Opiskelijoilla oli tilaa ja rauha vastaila kysymyksiini ja kertoa vapaasti omista kokemuksistaan. Haastattelijana olin ystävällinen, kuunteleva ja kannustava. Pyrin luomaan vapaan, luottamuksellisen ja rentotunnelmaisen haastattelutilanteen, sillä kokemuksesta tiedän, kuinka tärkeä tällainen välitön ilmapiiri on nuorille. Koin saavani monipuolisen ja tutkimuskysymyksiini vastaavan haastatteluaineiston.

Itsevarmuutta haastattelijan asemassa toi se, että minulla on aikaisempaa kokemusta haastatteluiden järjestämisestä. Yhteisöpedagogin opintojen aikana olen pitänyt useamman haastattelun, joten opinnäytetyöhöni liittyvät haastattelut eivät tuntuneet poikkeavan juurikaan edellisistä kokemuksistani. Toki tutkimuskysymyksiä ja haastattelurunkoa mietin paljon tarkemmin, ja haastatteluiden onnistuminen oli merkittävämpää kuin aiemmin. Ehdottomaksi lisäeduksi koen sen, että oma kiinnostukseni tehdä tätä työtä on valtava. Kyseessä on entinen lukioni, ja koen mielenkiintoiseksi tutkia juuri niitä ympyröitä, joissa itsekin vietin paljon aikaa muutama vuosi sitten. Tämä antaa minulle tietyn kotikenttäedun, sillä tiedän jo valmiiksi paljon Taidelukion käytännöistä ja koulun luonteesta. Myös oma motivaationi opinnäytetyön tekemiseen on vahvempi kuin mitä koskaan aikaisemmin opiskeluideni aikana olen kokenut. Olen äärimmäisen halukas näyttämään osaamistani ja tekemään mahdollisimman hyvää työtä.

Omat kokemukseni Taidelukiosta voivat olla myös haitaksi. Olenko onnistunut tarkastelemaan esimerkiksi haastatteluaineistosta poimimiani vastauksia täysin objektiivisesti ja ottamaan huomioon kaikki esille tulleet seikat? Haastattelutilanteessa huomasin, että silloin tällöin minun olisi tehnyt mieli itsekin liittyä keskusteluun ja tuoda omia näkemyksiäni esille. Tämä ei kuitenkaan ole tutkijan asemassa olevalle sopivaa ja tarkoituksenmukaista, joten pidin objektiivisen otteeni. Lisäksi panin merkille, että haastattelijalle, joka ei ole käynyt Taidelukiota, aineisto saattaisi

näyttäytyä monitulkintaisena, ja lisäkysymyksiä olisi varmasti herännyt. Jokaisella yhteisöllä kun on niin sanotusti oma kielensä, johon kuuluvat tietyt termit ja käytännöt, jotka eivät välttämättä ulkopuoliselle avaudu. Olisiko minun pitänyt haastatteluja pitäessäni esittää aiheesta tietämätöntä ja kysyä enemmän tarkennuksia? Toisaalta opiskelijat tiesivät minun olevan entinen taidelukiolainen, olettivat näin minun tietävän tiettyjä Taidelukion käytäntöjä, ja vastasivat kysymyksiini tämän tiedon perusteella.

Alkuperäinen suunnitelma oli haastatella jokaisen luokka-asteen opiskelijoita. Kuitenkin keväinen ajankohta toi omat haasteensa haastateltavien saamiseen: abiturientit olivat lukulomalla ja täten minun saavuttamattomissani. Päädyin haastattelemaan ainoastaan ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoita. Kolmannen vuosikurssin opiskelijoilta olisin voinut saada erilaisia ja monipuolisempia vastauksia, sillä heillä on Taidelukion tämän hetkisistä opiskelijoista eniten kokemusta oppilaskunnasta ja sen järjestämästä toiminnasta. Tämä harmittaa minua ehdottomasti kaikista eniten, sillä kolmosten avulla olisin saanut tutkimuksestani laaja-alaisemman ja monipuolisemman.

Tavoitteenani oli saada mahdollisimman monipuolinen ja koko koulua edustava haastatteluaineisto. Kategorisoimalla ja arpomalla pyrin saamaan erilaisia näkökulmia, mutta lisäämään joukkoon myös ripauksen satunnaisuutta. Silti ongelmaksi muodostuu opiskelijoiden luonteiden tietynlainen yhdensuuntaisuus. Haastatteluihin vapaaehtoisiksi ilmoittautuvat ihmiset ovat yleensä luonteeltaan rohkeita, avoimia, sanavalmiita ja sosiaalisia. Tämä sulkee valitettavasti pois ujompien ja arimpien opiskelijoiden näkemykset, joka vaikuttaa opinnäytetyöni tuloksiin siten, etteivät esille tulleet seikat välttämättä edusta koko koulua, vaikka yleiskuva taidelukiolaisista onkin avoin ja sosiaalinen. Luotettavuuden lisäämiseksi ja monipuolisemman aineiston saamiseksi olisin voinut toteuttaa esimerkiksi nimettömänä täytettävän lomakekyselyn, johon kaikki opiskelijat olisivat vastanneet. Täten olisin saanut myös mielenkiintoisen vertailukohdan tekemilleni haastatteluille. Jos vain olisi ollut enemmän aikaa ja muita resursseja, näin olisin varmasti toiminutkin.

Opinnäytetyöni on toteutettu työelämän lähtökohdista alkaen. Se ei siis ole tutkimuksen tekoa pelkästään tutkimisen ilosta, vaan vastaa Savonlinnan Taidelukion tarpeeseen selvittää oppilaskunnan roolia yhteisöllisyyden toteuttajana ja hyvinvointiin vaikuttajana. Tämä lisää tutkimuksen merkittävyyttä. Työni on mielestäni

reliaabeli, sillä olen kuvannut koko opinnäytetyöprosessin kulun niin tarkasti ja rehellisesti kuin mahdollista, pienintäkin yksityiskohtaa myöten. Uskon, että toisen ihmisen olisi helppo toistaa tutkimus seuraamalla kirjoittamiani vaiheita, ja saada samanlaisia tuloksia. Työni huolellinen suunnittelu ja toteutus varmistavat tämän.

Tutkimukseni on mielestäni myös validi. Sain haastatteluiden avulla tutkimuskysymyksieni kannalta mielekkäitä vastauksia. Haastattelu oli menetelmävalintana mielestäni onnistunut, sillä halusin nuorten äänen kuuluviin aivan kirjaimellisesti. Ryhmähaastattelut herättivät myös toivotulla tavalla mielenkiintoisia keskusteluja, pistivät haastateltavat pohtimaan, refleктоimaan ja tarkastelemaan omia näkemyksiään eri perspektiiveistä. Haastattelu tarjosi jokaiselle mahdollisuuden sanoa sanottavansa ääneen. Nuorten ääni kuuluu myös tässä opinnäytetyöni raportissa, sillä olen kirjoittanut suoria otteita haastatteluista analyysin elävöittämiseksi ja tulosten todentamiseksi. Teoriakirjallisuus kulkee mukana menetelmiä ja tuloksia tukien luotettavuuden lisäämiseksi.

7.2 Eettisyys

Toimiakseen tutkimuksen teossa eettisesti, on otettava huomioon monta seikkaa. Eettisyyttä voidaan lähteä tarkastelemaan pohtimalla tiedon hankinnan ja tiedon käytön välistä suhdetta. Pohdinnan kohteena ovat usein tutkimuslupiin, aineiston keruuseen, tutkimukseen osallistumiseen ja tutkimuksesta tiedottamiseen liittyvät kysymykset. (Eskola & Suoranta 2008, 52.) Tässä luvussa pohdin oman opinnäytetyöprosessini eettisyyttä.

Haastattelijoiden rekrytoinnissa tulee pitää mielessä, että haastatteluihin osallistumisen tulee aina perustua vapaaehtoisuuteen. Ketään ei saa pakottaa tai huijata mukaan haastattelutilanteeseen. Suostumus haastateltavaksi tulee antaa suullisesti tai kirjallisesti. Haastatteluun suostunut henkilö voi myös lähteä prosessista missä vaiheessa tahansa näin halutessaan. Alaikäisiä tutkittaessa huoltaja päättää lapsen tai nuoren osallistumisesta tutkimukseen. (Tampereen yliopisto 2011.) Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983) määrää, että *huoltajalla on oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, asuinpaikasta sekä muista henkilökohtaisista asioista* (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983).) Näin ollen lupa

alikäisen haastatteluun on kysyttävä tämän huoltajalta. Hyvissä ajoin ennen varsinaista haastattelupäivää annoin alle 18-vuotiaiden haastateltavien mukaan lupalaput kotiin vietäväksi ja huoltajien allekirjoitettavaksi. Nämä lupalaput myös palautuivat minulle haastattelupäivänä. Kuten jo aiemmin mainitsin, minun tuli pyytää lupa opinnäytetyöni teolle myös sivistystoimelta. Toimitin sinne tarvittavat asiapaperit ja sain tutkimukselleni luvan. Menettely on kuvattu tarkemmin luvussa 4.1.

Eettisyyden varmistamiseksi tutkittavia henkilöitä tulee tiedottaa tulevan tutkimuksen kulusta. Kuinka tarkasti, riippuu tutkimuksen muusta luonteesta. Kun aineistonkeruutapana on haastattelu, haastateltaville kerrotaan tutkimuksen aihe, haastatteluiden kesto ja muut perustiedot. Haastateltavien tulee tietää mihin he ovat ryhtymässä ja mitä käytännössä tapahtuu. Tutkijan on hyvä myös antaa haastateltaville omat yhteystietonsa mahdollisia lisäkysymyksiä varten. (Tampereen yliopisto 2011.)

Jo haastateltavien rekrytointivaiheessa luokissa kiertäessäni kerroin kaikille opiskelijoille kuka olen ja mitä olen tekemässä. Halusin opiskelijoiden alusta alkaen tietävän mistä opinnäytetyöni teossa on kysymys ja miksi tarvitsen siihen heidän apuaan. Painotin myös osallistumisen vapaaehtoisuutta. Kerroin nauhoittavani haastattelut, mutta sanoin myös sen, että nauhoja ei sellaisenaan käytettäisi mihinkään. Lisäksi vakuutin olevani ainut ihminen, joka nauhoja tulisi koskaan kuulemaan. Varmistin myös, että aion käsitellä tulevaa aineisto niin, että haastateltavien anonymiteetti säilyy, eikä opinnäytetyöni lehdistä pysty tunnistamaan ketään sen perusteella mitä kukin henkilö on sanonut.

Kunkin haastattelun alussa toistin jo aikaisemmin kertamani asiat haastattelun luonteesta, aineistosta ja sen käsittelystä. Halusin varmistaa, että haastateltavani olivat tietoisia mitä tuleman pitää. En halunnut ottaa sitä riskiä, että joku epävarmana esimerkiksi aineiston käyttötarkoituksesta jättäisi sanomatta mielessään pyöriviä asioita. Pidin myös huolta, että olin itse helposti lähestyttävä ja tavoitettavissa mieltä askarruttavia kysymyksiä varten puhelimen, sähköpostin ja Facebookin välityksellä. Kannustin tutkittaviani ottamaan minuun yhteyttä missä tahansa opinnäytetyöhöni liittyvissä asiassa.

8 POHDINTAA

Tässä luvussa pohdin opinnäytetyöni hyödynnettävyyttä tilaajalleni Savonlinnan Taidelukiolle, sen yhteistyötahoille ja omalle ammattialalleni. Lisäksi tutkiskelen omaa oppimistani tämän opinnäytetyöprosessin aikana. Haluan tuoda ilmi ajatuksiani myös yhteisöpedagogin roolista yhteisöllisyyden rakentajana koulumaailmassa.

Olen hyvin kiitollinen Savonlinnan Taidelukion henkilökunnalle ja opiskelijoille, että olen saanut tehdä opinnäytetyöni juuri heille. Matka on ollut paikoin raskas, mutta ennen kaikkea opettavainen ja erittäin mielenkiintoinen. Haluan kiittää kaikesta siitä tuesta ja ymmärryksestä, mitä olen Taidelukiolta tämän prosessin aikana saanut. Tällä työllä on minulle suuri henkilökohtainen merkitys. On ollut hienoa tehdä tutkimus oppilaitokselle, jonka toimintaa taidekasvatuksen toteuttajana arvostan erittäin paljon. Toivon, että tästä työstä on Taidelukiolle paljon hyötyä.

Opinnäytetyöni vastaa tilaajan tarpeeseen saada oppilaskunnan toiminnasta syvempää laadullista tietoa, jossa opiskelijoiden ääni kuuluu. Se vahvistaa tilaajan käsityksen oppilaskunnan roolista yhteisöllisyyden luojana, hyvinvoinnin edistäjänä ja oppilaslähtöisten toimintamallien toteuttajana. Erityisesti oppilaskunnan aktiivijäsenet ja toiminnasta vastaava opettaja saavat tärkeää tietoa siitä, minkälaista toimintaa opiskelijat ovat pitäneet tärkeänä. Tätä tietoa he voivat hyödyntää toimintansa suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Opinnäytetyöni antaa näkökulmaa kaikille Taidelukioon ja sen toimintaan vaikuttaville ihmisille oppilaskunnan tärkeydestä. Työni todistaa, että oppilaskunta ei ole vain lailla säädetty pakollinen elin, vaan yhteisöä rakentava tarpeellinen toimija ja vaikuttaja.

Taidelukion rehtorin mukaan opinnäytetyöni tuloksia tullaan käsittelemään sekä opettajien että oppilaskunnan hallituksen kokouksissa, ja itse kirjallinen tuotos on Taidelukiolla opettajainhuoneessa vapaasti luettavissa. Tulokset otetaan huomioon, ja niihin reagoidaan. Opinnäytetyöni perimmäinen viesti tulee myös jokaisen opiskelijan tietoon: tavallisesti rehtori on käynyt kiertämässä luokissa kertomassa tehdystä tutkimuksesta ja sen keskeisimmistä teemoista. (R. Härkönen, henkilökohtainen tiedonanto 29.4.2013.)

Opinnäytetyöstäni voi tilaajani lisäksi hyötyä mikä tahansa muukin lukio. Työssäni on esitetty paljon erilaisia näkökulmia oppilaskunnan tärkeydestä nuorille lukiolaisille yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia ajatellen. Esitettyjen näkökulmien valossa oppilaskunnan toiminnan tukeminen ja kehittäminen on tärkeää. Toivon, että työni antaa ajattelemisen aihetta, herättää keskustelua ja innostaa kokeilemaan uutta eri lukioissa. Toivottavasti myös Taidelukion tärkeimmät yhteistyökumppanit Savonlinnan lyseon lukio, Savonlinnan Aikuislukio, itäsuomalainen oppimisverkosto (ISO) ja Savonlinnan ammatti- ja aikuisopisto saavat opinnäytetyöstäni iloa. Ainakin opinnäytetyöni todistaa oppilaskunnan merkityksen tärkeälle yhteistyökumppanille ja antaa vertailukohtan näiden tahojen omaan toimintaan.

Minulle matka opinnäytetyöni kanssa on ollut merkityksellinen: ensimmäistä kertaa elämässäni olen tehnyt tieteellisen tutkimuksen. Opinnäytetyötäni tehdessä entises-tään vahvistuneet suunnittelutaidot, tieteellinen kirjoittaminen, kehittämisosaaminen ja tieteellisen tutkimuksen periaatteet vahvistavat ammatillista identiteettiäni, ja auttavat minua myöhemmin työelämässä. Lisäksi olen perehtynyt tällä matkalla laajasti alan kirjallisuuteen, tutkimuksiin ja muuhun lähdemateriaaliin, jotka käsittelevät yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin edistämistä, yhteisöpedagogille ominaisia osaamis- ja vaikuttamisalueita. Myös tekemäni haastattelut ja nuorten taidelukio-laisten kohtaaminen, heidän käsityksensä yhteisöllisyydestä ja hyvinvoinnista ovat avartaneet maailmaani ja vahvistaneet käsitykseni siitä, että tulevaisuudessa minulle mielekästä olisi työskennellä nuorten kanssa. Lisäksi olen todistanut itselleni, että pystyn kohtaamaan isoja ja pelottavilta kuulostavia haasteita, tarttumaan härkää sarvista ja selviytymään maaliin voittajana.

Yhteisöpedagogit ovat omalla maaperälläään, kun puhutaan ryhmistä, yhteisöistä ja yhteisöllisyyden rakentamisesta. Mutta entä mikä olisi yhteisöpedagogin rooli koulussa yhteisöllisyyden rakentajana? Kouluissa tehtävä nuorisotyö on puhuttanut paljon viime aikoina opetuksen ja nuorisotyön piireissä. Monilla paikkakunnilla kokeillaan parhaillaan nuorisotyöntekijän osaamista ja menetelmiä kouluyhteisöjen parantamiseksi. Humanistisen ammattikorkeakoulun Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke toimii tiedon ja kokemusten tuottajana siitä, onko koulujen ja nuorisotyön yhteistyö mahdollista, ja voisiko mahdollisen yhteistyömallin vakinaistaa. Hankkeen tarkoitus on selvittää, millainen merkitys ja tarve nuorisotyöllä on nykyajan koulumaailmassa. (Humanistinen Ammattikorkeakoulu 2013.)

Monille kouluille yhteisöpedagogin työpanos olisi kuin lottovoitto. Vaikka koulun henkilökunta, oppilaskunta ja tutor-opiskelijat tekevät oman osuutensa yhteisöllisyyden luomiseksi kouluissa, ei se aina välttämättä ole tarpeeksi. Opettajilla ja oppilaskuntaa ja tutortoimintaa pyörittävillä opiskelijoilla on jokaisella omat päätoimensa: opettajilla opettaminen ja opiskelijoilla oma oppiminen. Siispä resursseja niin kutsuttuihin päätoimen oheisiin tehtäviin ei jää riittävästi, eikä se ole kenenkään syy. Viime vuosina tapahtuneet kouluampumiset, itsemurhatekoihin johtanut koulu-kiusaaminen ja muut vastaavat tapaukset ovat järkyttäneet koko Suomea ja muuta maailmaa. En malta olla pohtimatta olisiko näiltä kauheilta teoilta voitu välttyä, jos näissä nyt surullisen kuuluisissa kouluissa joku osaava ammattilainen olisi työskennellyt täysipäiväisesti yhteisöllisyyden rakentamiseksi.

Yhteisöpedagogeilla on käytössään paljon työkaluja yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen vahvistamiseksi. Opintojen aikana opiskellut yhteisöllinen, pedagoginen, yhteiskunnallinen ja kehittämisen osaaminen varmistavat yhteisöpedagogin ammatillisen pätevyyden sopivaksi kouluihin. Tässä yhteydessä tärkeintä roolia näyttelevät yhteisöllisyyden ja pedagogisen osaamisen merkitys. Yhteisöpedagogit ymmärtävät yhteisöllisyyden merkityksen kaikessa ihmisten väliseen vuorovaikutukseen perustuvassa toiminnassa, osaavat lujittaa sitä erilaisin menetelmin sekä edistää suvaitsevaisuutta ja tasa-arvoa. Lisäksi ammatilliseen osaamiseen kuuluu eri-ikäisten yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen ohjaaminen omien voimavarojensa lähteille sekä niiden hyödyntämiseen kannustaminen kaikessa toiminnassa. Pedagogiseen osaamisen näkökulmasta yhteisöpedagogit ymmärtävät kasvun ja kasvatuksen merkityksen ja osaavat edistää ja tukea sitä erilaisin osallistavin ja pedagogisin menetelmin.

En halua tällä pohdinnalla vähätellä koulujen henkilökunnan, oppilaskunnan tai tutor-opiskelijoiden merkitystä ja panosta yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin edistäjänä. Sen sijaan haluan tuoda esille kuinka paljon tehokkaampaa ja mielekkäämpää tämä vaativa työ olisi yhteisöpedagogin tuoman ammattitaidon avustuksella. Esimerkiksi välituntitoiminnan ja keskusteluavun ohella yhteisöpedagogit olisivat omiaan ohjaamaan myös oppilaskunnan toimintaa. Toivottavasti tulevaisuudessa jokaisessa oppilaitoksessa työskentelee pätevä yhteisöpedagogi.

Lopuksi omakohtainen kokemukseni Savonlinnan Taidelukion yhteisöllisyydestä nuorena 16-vuotiaana ensimmäisen vuosikurssin mustatukkaisena taidelukiolaisena:

T-illasta liikkui paljon erilaisia huhuja, mutta kukaan meistä ykkösistä ei tuntunut kunnolla tietävän mitä siellä tapahtui. Ainut varma tieto oli, että ne olisivat jonkunlaiset kastajaiset. Joku tiesi, että siellä huuhdeltaisiin päitä vessanpytyssä, toinen kertoi kuululleensa julkisesta nolaamisesta kaikkien edessä. Vanhemmat opiskelijat olivat salamyhkäisiä asiasta, ja aamunavauksessa esitetty ”pelotteluvideo” siitä, mitä tapahtuisi sille opiskelijalle, joka ei T-iltaan ilmaantuisi, kiusasi mieltäni entisestään. Kun tuo T-ilta sitten koitti, koin pelon, jännityksen ja innostuksen sekaisia tunteita. Pian olisin osa tuota Taidelukion tiivistä porukkaa, ja meitä yhdistäisi monet uudet asiat. Pukeuduin sairaalateeman mukaisesti valkoisiin vaatteisiin ja sideharsoon, ja suunnistin ystäväieni kanssa kohti koulua. Laulettuani Hesburgerin aulassa ”Hesen kastike” -mainoslaulua, kontattuani Sokoksen ympäri, pyöriskeltyäni lehtikasassa ja etsiskeltyäni silmät sidottuina keitetyn spagetin joukosta pähkinöitä paljain käsin, minua onniteltiin: lämpimästi tervetuloa Taidelukioon, toivottavasti viihdyt kanssamme.

Vaikka osa noista oman T-iltani pakollisista rituaaleista on kohta valmiin yhteisöpedagogin näkökulmasta hieman kyseenalaisia tervetuloivotuksia, saatikka että niitä nykypäivänä Taidelukiossa enää sallittaisiin, en ollut siihenastisessa elämässäni koskaan kokenut yhtä vahvaa yhteenkuuluvuuden ja hyväksymisen tunnetta. Olin käynyt läpi samankaltaisen kastamisriitin, jonka muutkin taidelukion opiskelijat vuosikymmenien ajan. Olin tärkeä osa jotain isompaa. Yhteisöllisyys voidaan kuitenkin saavuttaa monella paljon rakentavammallakin keinolla. Tunne yhteisöllisyydestä on jotain sellaista, joka jokaisen pitäisi kokea. Se on valtava voimavara, keino selviytyä, voida hyvin ja rakentaa ehjä identiteetti. Yhteisöllisyys kuuluu kaikille, ja sen saavuttamiseksi tulisi tehdä töitä.

LÄHTEET

- Dunderfelt, Tony 2006. Elämänkaaripsykologia. 9.-13. painos. Helsinki: WSOY
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8.painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Harju, Aaro 2005. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet 2. painos. Vantaa: Dark Oy.
- Heinonen, Laura & Kujala, Johanna & Norrgrann, Ann-Marie 2011. Opiskelijan pitää tuntea kuuluvansa vähintään yhteen, mutta mieluiten useampaan opiskeluun liittyvään ryhmään. Yhteisöllisyyden edistäminen korkeakouluissa. Teoksessa Nelli Karkkunen & Pauliina Savola & Anne Sivula & Jenni Tuomainen (toim.): Monta tietä yhteisöllisyyteen. SAMOK ry. Julkaisut 2011. Viitattu 21.3.2013. <http://samok.fi/uploads/2012/02/Monta-tiet%C3%A4-yhteis%C3%B6llisyyteen.pdf>
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. 13.-14. osin uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Hirvonen, Anni & La Mela, Giovanna 2013. Oppilaskunnan toiminnasta. Email noora.silvennoinen@humak.edu 4.2.2013.
- Humanistinen Ammattikorkeakoulu 2013. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –hanke. Viitattu 15.4.2013. <http://www.humak.fi/tutkimus/hankkeet/uusiutuva-koulu-ja-nuorisotyö-hanke>
- Härkönen, Reima 2013. Opparille taustatietoa. Email noora.silvennoinen@humak.edu
- Jakonen, Sirkka & Tervonen, Erja & Moilanen, Ari & Eskelinen, Markku & Kallinen, Sari & Kähkönen, Eija & Pekkonen, Päivi & Hiltunen, Tuija & Tossavainen, Kerttu 2004. Terveys ja hyvinvointi kouluyhteisössä. Kiva Koulu kehittämishankkeen (1996-2000) toiminta ja arviointi. Korjattu painos. Itä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja 47.
- Koistinen, Matti 2010. Nuorten hyvinvointi, opiskelu ja opinto-ohjaus erityisen koulutustehtävän saaneessa lukiossa. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Opettajankoulutuslaitoksen tutkimuksia 319.
- Konu, Anne 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Akateeminen väitöskirja. Viitattu 23.3.2013. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67186/951-44-54456.pdf?sequence=1>
- Kunttu, Kristiina 2011. Lähiympäristöllä on suuri merkitys nuoruusiässä tehtäviin elämäntyylin valintoihin. Yhteisöjen voima ja vaikutus opiskelijoihin. Teoksessa Nelli Karkkunen & Pauliina Savola & Anne Sivula & Jenni Tuomainen (toim.): Monta tietä yhteisöllisyyteen. SAMOK ry. Julkaisut 2011. Viitattu 21.3.2013. <http://samok.fi/uploads/2012/02/Monta-tiet%C3%A4-yhteis%C3%B6llisyyteen.pdf>
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983)

Lukiolaki (629/1998)

Nousiainen, Leena & Piekkari Ulla 2007. Osallistuva oppilas - yhteisöllinen koulu. Koulun kehittämisen kansio. Opetusministeriön julkaisuja 2007:32. Viitattu 2.4.2013.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/osallistuva_oppilas_-_yhteisoellinen_koulu_-_hanke/Osallistuva_Oppilas_liitteet/OPM_koulun_kehittamisen_kansio_2606.pdf

Nuorisolaki (72/2006)

Oksanen, Eeva 2011. Yhteisöllisyyteen kuuluu me-henki ja vastuu yksilöstä ja yhteisöstä. Nyytin rooli yhteisöllisyyden lisääjänä. Teoksessa Nelli Karkkunen & Pauliina Savola & Anne Sivula & Jenni Tuomainen (toim.): Monta tietä yhteisöllisyyteen. SAMOK ry. Julkaisut 2011. Viitattu 21.3.2013.

<http://samok.fi/uploads/2012/02/Monta-tiet%C3%A4-yhteis%C3%B6llisyyteen.pdf>

Opetushallitus 1991. Kehittyvä koulu yhteisö. 1.-2. painos. Helsinki: VAPK-kustannus.

Opetushallitus 2010a. Hyvinvointi ja turvallisuus. Viitattu 23.3.2013.

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/lukiokoulutus/hyvinvointi_ja_turvallisuus

Opetushallitus 2010b. Opiskelijoiden osallistuminen lukion toimintaan. Viitattu 22.3.2013.

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/lukiokoulutus/opiskelijoiden_osallistuminen

Opetushallitus 2012. Yhteisöllisyys ja osallisuus. Viitattu 22.3.2013.

http://www.oph.fi/terveyden_hyvinvoinnin_ja_turvallisuuden_edistaminen/yhteisollisyys_ja_osallisuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6. Viitattu 29.3.2013.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi>

Opetusministeriö 2005. Kouluhyvinvointityöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:27. Viitattu 9.4.2013.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2005/liitteet/opm_277_tr27.pdf?lang=fi

Perusopetuslaki (628/1998)

Savonlinnan Taidelukio 2013a. Oppilaskunta ja tutoropiskelijat. Viitattu 2.2.2013.

<http://www.taidelukio.fi/tietoa-aidelukiosta/oppilaskunta>

Savonlinnan Taidelukio 2013b. Savonlinnan Taidelukio. Oppilaitoksen yleisesittely. Viitattu 31.1.2013.

<http://www.taidelukio.fi/wp-content/uploads/Savonlinnan-Taidelukion-esittely-perustietoa-hakijalle-2013-mukana-musakuvat.pdf>

Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Opettajankoulutuslaitos. Oulun yliopisto. Viitattu 17.4.2013.
<http://herkules oulu.fi/isbn951425340X/isbn951425340X.pdf>

Tampereen yliopisto 2011. Tutkittavien itsemääräämisoikeus. Viitattu 5.4.2013.
<http://www.uta.fi/tutkimus/etiikka/periaatteet/itsem.html>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013. Opiskelijoiden hyvinvointi, terveys sekä opiskelukyky. Viitattu 23.3.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopakettit/amis/mista_hv_synty

Turunen, Kari E 2005. Ikävaiheiden kriisit. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Valtikka.fi 2013. Oppilaskunta. Viitattu 29.3.2013.
<http://www.valtikka.fi/koulu/oppilaskunta>

Vesikansa, Sari 2002. Demokratia kouluissa ja nuorisotyössä. Teoksessa Anu Gretschel (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. 1. painos. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Yle 2012. Facebookin yhteisöllisyys on pelkkää pintaa. Viitattu 28.4.2013.
http://yle.fi/uutiset/facebookin_yhteisollisyys_on_pelkkaa_pintaa/955224

LIITTEET

Liite 1 Tutkimuslupapäätös

SAVONLINNAN KAUPUNKI
Sivistystoimiala

PÄÄTÖS

Sivistystoimenjohtaja

11.02.2013

Sivu 1

Yleinen päätös

9 §

Tutkimulupa-anomus; Noora Silvennoinen

Selostus:

Joensuun humanistisen ammattikorkeakoulun kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman opiskelija Noora Silvennoinen hakee lupaa tehdä opinnäytetyöhön liittyvän tutkimuksen Savonlinnan Taidelukiossa tutkiakseen koulun oppilaskunnan toimintaa ja erityisesti vaikuttaako se yhteisöllisyyden ilmenemiseen tässä lukiossa. Lisäksi opiskelija aikoo selvittää, onko oppilaskunnan toiminnalla vaikutusta opiskelijoiden jaksamiseen arjessa ja opinnoissa ja mikälaista toimintaa opiskelijat ovat pitäneet tärkeänä.

Opinnäytetyötä ohjaa AMKK:n opettaja Piia Mylly.

Valmistelu: toimistonhoitaja Aila Kosunen, puh. 044 417 4205

Päätös:

Joensuun Humanistisen AMKK:n opiskelija Noora Silvennoiselle myönnetään lupa tehdä opinnäytetyöhön liittyvä tutkimus Savonlinnan Taidelukion oppilaskunnan toiminnan vaikutuksista Taidelukiossa. Tutkimuksessa halutaan selvittää vaikuttaako oppilaskunnan toiminta yhteisöllisyyteen tässä lukiossa ja onko oppilaskunnan toiminnalla vaikutusta opiskelijoiden jaksamiseen arjessa ja opinnoissa.

Tiedoksi:

Noora Silvennoinen, e:mail: noora.silvennoinen@humak.edu.fi
Taidelukion rehtori

Sivistystoimenjohtaja Markku Kankkunen

Haastattelurunko

1. Esittelyä

- minä
- opparista
- haastattelun luonteesta
- o ryhmähaastattelu
- o nauhoitus yms.
- o aineisto
- o eettisyys

2. Lämmittelykysymykset (esim.)

- nimi & ikä
- mistä kotoisin
- mikä on pääaine tai pitkä taideaine
- millainen päivä ollut tähän mennessä

3. Varsinaiset haastattelukysymykset

3.1 Arjessa ja opinnoissa jaksaminen

- Koetteko voivanne hyvin? Meneekö teillä hyvin? Miksi?
- Mitkä tekijät vaikuttaa siihen? (hyvinvointiin)
- Mitkä jutut on ”energiapommeja”, eli sellaisia itselle tärkeitä juttuja, joiden avulla jaksaa paremmin arjessa ja opinnoissa?
- Löytääkö tällaisia energiapommeja koulun toiminnasta?
- Mitkä koulun sisäiset tekijät auttavat jaksamaan arjessa? (aikuiset, ystävät, tukipalvelut, yhteistyö ja vuorovaikutus opettajien kanssa)
- Entä ulkopuoliset? (perhe, harrastukset, yleensä oma elämänhallinta uni, ruoka, itsetunto)

1.2 Taidelukio yhteisönä

- Mitä on taikkarilaisuus? Yhdistääkö kaikkia taikkarilaisia joku tietty asia? Mikä?
- Onko riittävästi ystäviä koulussa? Mitä kautta ystäviä on saatu?
- Millaista on vuorovaikutus koulun aikuisten kanssa?

- Mikä on yhteisö?
- Tunnetko kuuluvasi taidelukion yhteisöön? Mitkä tekijät siihen vaikuttaa?

3.3 Oppilaskunnan toiminta

- Oletko itse aktiivinen oppilaskunnan jäsen?
- Jos sinun pitäisi kuvailla oppilaskuntaa yhdellä sanalla, mikä se olisi?
- Millaista toimintaa oppilaskunta järjestää?
- Mikä on oppilaskunnan tehtävä koulussa? Onko se tarpeellinen? Miksi?
- Millainen toiminta on ollut kivointa? Miksi? Huippuhetkiä?
- Mikä merkitys oppilaskunnan järjestämällä toiminnalla on ollut sinulle?
- Pääsettekö toimimaan ja tekemään yhdessä? Mitä yhteisestä tekemisestä saa irti? (Koulun asioihin vaikuttaminen; mitä tapahtuu ja tehdään)?
- Kuunnellaanko oppilaita riittävästi? Miten kuuleminen tapahtuu? Mistä asioista kuullaan?
- Mistä kuunnelluksi tulemisen tunne tulee?

4. Lopettelu

- koontia
- kenelläkään mitään lisättävää?
- kiitokset yms.

Liite 3 Tutkimuslupapyyntölomake

Tutkimuslupapyyntö alaikäisen opiskelijan huoltajalle

Hei !

Olen 23-vuotias joensuulainen yhteisöpedagogiopiskelija Humanistisesta ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötäni Savonlinnan Taidelukiolle, jossa tutkin oppilaskunnan toimintaa ja sen vaikutuksia opiskelijoihin. Kerään aineiston tutkimustani varten haastattelemalla opiskelijoita ryhmähaastatteluin. Käsittelen opinnäytetyössäni saamaani haastatteluaineistoa siten, ettei haastateltavan henkilöllisyys paljastu, eikä haastateltava ole tunnistettavissa.

Kiitos yhteistyöstä!

Saako nuori osallistua tutkimuksen haastatteluun?

Kyllä ()

Ei ()

Nuoren nimi: _____

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys:_____

Jos ilmenee kysyttävää, ottakaa rohkeasti yhteyttä!

Ystävällisin terveisin,

Noora Silvennoinen

noora.silvennoinen@humak.edu

050 345 0879